

Η

CHR

442

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΜΙΣΑΓΥΡΤΗΝ

ΥΠΟ

Γ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ.

Λόγισαι πρὸ ἔργου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ παρὰ τῇ Καπνικαρέᾳ.

1839.

3530

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

... τὸ λελεγμένον πρὸς τὸν εἰκῇ καὶ ἀκρίτως ἐκ-
χέοντα τὰ ἑαυτοῦ καὶ καταχαρίζόμενον

Οὐ φιλόανθρωπος· τύγ' ἔσσι· ἔχεις νόσον, χαίρεις διδούς.

ἐναρμόττει καὶ πρὸς τὸν φλύαρον. οὐ φίλος εἰς σὺν
ταῦτα μηνύων, οὐδὲ εὖνους· ἔχεις νόσον, χαίρεις
λαλῶν καὶ φλυαρῶν.

(Πλούταρχ. περὶ Ἀδολεσχίας Κεφ. ΙΕ.)

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ

ΜΙΣΑΓΥΡΤΗΝ.

Τὸ παρελθὸν ἔτος 1838 κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα κατεχώρησε διὰ παρακλήσεώς μου ὁ Συντάκτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταχυδρόμου εἰς τὸν ἀριθ. 89 καὶ 90 τῆς ἡμερίδος τοῦ « Δοκίμιόν μου ἢ βραχείας τινὰς παρατηρήσεις εἰς δύο χωρία τοῦ κατὰ Λεωκράτους λόγου τοῦ ῥήτορος Λυκούργου τοῦ ἐκδομένου ὑπὸ Α. Κοραῆ, ὅπου διεπραγματεύθην ἐμπαρόδως καὶ περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ἰδίου λόγου ». Τὰς παρατηρήσεις μου ταύτας εἶχον προτείνει εἰς τοὺς μαθητάς μου ἐπὶ παραδόσεως, ὅτε κατὰ τὸ 1834 εἰς τὸ ἐν Ναυπλίᾳ Γυμνάσιον ἠρμήνευον πρὸς αὐτοὺς τὸν εἰρημένον λόγον. Πάντοτε δὲ ὑποπτεύων μήπως ἐξηπατημένος ἀπεπλανήθην εἰς τοιαύτην τὸλμην, καὶ σὺν ἑμαυτῷ παρέσυρα καὶ τοὺς διδασκομένους, ἐδημοσίευσα διὰ τῆς ῥηθείτης ἡμερίδος τὴν γνώμην μου, προσκαλῶν τοὺς περὶ ταῦτα δοκιμωτέρους μου νὰ μὲ καταστήσωσι τοῦ λοιποῦ προσεκτικώτερον, ἐπιφέροντες εἰς τὰ εἰρημένα χωρία τὰς ἐμβριθεῖς καὶ ἐλλόγους των παρατηρήσεις· διότι διὰ τὴν ὁποίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τότε μάλιστα εἶχομεν ἔνδειαν ἀρίστων ἐκδόσεων, ἐστοχάσθην νὰ δώσω εἰς τοὺς λογίους νύξιν εἰς ἁμίλλαν πνευματικῶν ἀγώνων, δι' ὧν καὶ οἱ διδάσκοντες νὰ φωτίζωνται, καὶ οἱ διδασκόμενοι νὰ χειραγωγῶνται.

Εἰ μὲν ὁ σκοπός μου ἦτο μεμπτός, παρακαλῶ τοὺς ἀναγνώστας μου οὔτε λέξιν νὰ ὑποφέρουν τῆς ἀπαντήσεώς μου

ταύτης, ἀλλ' εὐθὺς τὴν μὲν ν' ἀπορρίψωσιν, ἐμὲ δὲ νὰ καταδικάσωσιν· εἰ δὲ καὶ αὐτοὶ συναισθάνονται ἐν ἑαυτοῖς μικρόν τινα σπινθῆρα ζήλου διὰ τὴν τῶν ὁμοεθνῶν των ὠφέλειαν, νὰ φανῶσι προκατειλημμένοι ἀπὸ πολυκρότους βαττολογίας καὶ ἐπικρίσεις, ἀλλ' ἀνεχόμενοι ν' ἀναγνώσωσιν ἐπισταμένως τὰς ἐν τῇ ἀπαντήσει μου ταύτῃ μικρὰς παρατηρήσεις, νὰ ἐπιφέρωσιν ἀδεκάστως τὴν ψῆφόν των. Κρίνων δὲ πάντῃ ἀνάρμοστον εἰς τὴν ἐνεστῶσαν περίπτωσιν ν' ἀναφέρω ποίαν ἐπέφερον, εἴτε κοινῇ, εἴτε ἰδίᾳ, περὶ τῆς γνώμης μου κρίσιν, εἰς ὅσους ἀμέσως μετὰ τὴν εἰς τοὺς μαθητὰς ὑπαγόρευσιν τῆς διορθώσεως τὴν διεκοίνωσα, διότι ζῶσι καὶ δύνανται νὰ ὁμολογήσωσι καὶ ὁ τότε καιροῦ εἰς Ναύπλιον διατρίβων Κ. Κ. Οἰκονόμος, καὶ ὁ τότε προϊστάμενός μου Κ. Α. Ἀναστασιάδης, περιορίζομαι εἰς τὰ μετὰ τὴν διὰ τοῦ τύπου δημοσίευσιν τοῦ δοκιμίου μου.

Οἱ λόγιοι λοιπὸν θεωροῦντες ἴσως εἴτε ὅχι τόσον ἀξίαν λόγου τὴν ὑπόθεσιν, εἴτε ὀρθὰς τὰς παρατηρήσεις μου, καθὼς ὅσοι μετὰ ταῦτα ἐρμηνεύσαντες τὸν λόγον τοῦ Λυκούργου ἀπεφάναντο διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς γνώμης μου τὸ δεύτερον, ἐσιώπησαν· τῶν δ' ἐν Μονάχῳ μαθητευόντων Ἑλλήνων τις συνέταξεν ἀπάντησιν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Μισαγύρτης, δι' ἧς σπεύδων νὰ μὲ λυτρώσῃ, ὡς διατείνεται, ἀπὸ τὴν ἀπάτην, ἐὰν τυχὸν ἐξηπάτηθην, ἀντὶ ν' ἀντιτάξῃ λόγους πρὸς λόγους, ἀντὶ νὰ προτείνῃ βελτίω γνώμην, ἰδικήν του τοῦλάχιστον, παραδέχεται μὲν τὴν γνώμην μου ἐν μέρει, οἰστρηλατούμενος δὲ ἀπὸ τινος εἴτε ἔμφυτον μανίαν, εἴτ' ἐπείσακτον δοκησιοφίαν, ἐκφυλίζει σοφιστικῶς τὸ ὅλον τοῦ δοκιμίου μου, τὸ εὕρισκει περιττὸν, διότι ἄλλος διέλαβε περὶ τῶν εἰρημένων χωρίων μετ' ἐμέ (α). καὶ καθ' ὅλην τὴν

(α). Ὁ Κ. Ἐδουάρδος Μαιτζνέρος κατὰ τὸ 1836.

πάντησίν του, ἐὰν πρέπῃ νὰ ὀνομασθῇ ἀπάντησις, μὲ λοιδορεῖ καὶ ἐξυβρίζει μὲ τὰς πικροτέρας ἐκφράσεις καὶ ἐπωνυμίας, ἀποκαλῶν με ἀγύρτην, ἄκριτον, προπετῆ, καὶ ἄλλας προσηγορίας, τὰς ὁποίας καίτοι αὐτὸς εἰς ἐμὲ ἐνόμισε κατάλληλους, ἐγὼ ὡς πρὸς τὸ ὅποῖον τοῦλάχιστον τρέχει στάσιον καὶ προορισμὸν, κρίνω πάντῃ ἀνοικεῖους νὰ προσφέρωνται ἀπὸ τοιοῦτον, ἐκτὸς ἐὰν ἔχῃ παρακινήτικῳ· διότι οὐδαμοῦ τῆς ἀπαντήσεώς του ἀναφαίνεται λογίου ἢ καὶ φρονίμου ἀνδρὸς ἔχνος.

Ἐὰν ὁ κύριος οὗτος Εἷς τῶν ἐν Μονάχῳ μαθητευόντων Ἑλλήνων (οὕτως ὑπογράφεται εἰς τὸν Μισαγύρτην τοῦ ὁ γεννάδας·) περιορίζετο μόνον εἰς τὰς ὕβρεις καὶ τοὺς προπηλακισμοὺς, ἤθελα ἐνστερνισθῇ, ὅσον ἡδυνάμην, τὴν ἀγιωτάτην σιωπὴν· διότι δὲν ὤφειλον ν' ἀπαντήσω πρὸς αὐτὸν οὐδὲ λέξιν, μήπως κινήσω τὸν νέον τοῦτον ἀνάγυρον. Ἐπειδὴ δὲ τερατευόμενος ἐνδιατρίβει ὅχι ὀλίγον ν' ἀποδείξῃ τὴν περὶ τῶν προκειμένων χωρίων γνώμην μου ἐν μέρει μὲν ἰδιοποιημένην, ἐν μέρει δὲ ἀσύστατον, ὑποχρεοῦμαι νὰ τὸν ἀπαντήσω πρὸς ταῦτα μόνον· διότι οὕτω δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίγνωσιν, ἂν ποτε οἱ πρὸς αὐτὸν λόγοι μου εὐτυχήσωσι νὰ τὸν εὐρωσιν ἐν πλήρει τῶν φρενῶν του ἀταραξίᾳ. Καὶ ἐπειδὴ ὅσάκις ἡ περίστασις ἀπαιτήσῃ, θέλω καταναγκάζεσθαι ἀντὶ τοῦ ἀγνώστου μοι κυρίου ὀνόματος τοῦ Μισαγύρτου, νὰ ἐπαναλαμβάνω τὴν φράσιν Εἷς τῶν ἐν Μονάχῳ μαθητευόντων Ἑλλήνων, διὰ τοῦτο θέλω προσπαθήσει θηρεύων τὴν βραχυλογίαν, νὰ πορισθῶ ἐξ αὐτῆς τῆς περιστάσεως τοῦ δοκιμίου τοῦ Μισαγύρτου, ὅσον δυνατὸν, προσηγορίαν τοῦ Μισαγύρτου κατάλληλον.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ κύριος οὗτος Εἷς τῶν ἐν Μονάχῳ

μαθητευόντων Ἑλλήνων, ἔσπευσε καὶ σπεύδει νὰ μὲ ῥύσῃ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἀπάτης, καὶ ἐπειδὴ διὰ τοὺς τοιούτους συνήθως οἱ εὐεργετούμενοι εὐχονται νὰ ζοῦν, ἢ πάντα νὰ ζοῦν, παρακαλῶ τὸν κύριον τοῦτον, ὅποιος καὶ ἂν ᾦναι, εἴτε Μισαγύρτης εἴτε Φιλαγύρτης, νὰ μοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ἀηδεστάτου τούτου Εἷς, νὰ τὸν ὀνομάζω, Ζώην μὲν ἢ Πανταζῆν, ὡς ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης μου (ὡς καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὴν 13 σελίδα τοῦ Μισαγύρτου τοῦ ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ νὰ τοῦ Εἷμε εὐγνώμων), Ῥύσιον δὲ, ὡς ἐκ τῆς φαινομένης καλοκάγαθίας τοῦ νὰ μὲ ῥύσῃ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἀπάτης· ἂν δὲ καὶ εἰς τὴν προσηγορίαν ταύτην κατέστην ἀτυχής, αὐτὸς ὁ Ῥύσιός μου Ζώης καὶ Πανταζῆς ἄς δώσῃ λόγον, διότι καὶ αὐτὸς εἶναι τούτου αἷτιος, ὡς μὴ δημοσιεύσας εἴτ' ἐκ δειλίας, εἴτ' ἐκ στιγμιαίας ἐπιγνώσεως καὶ τὸ χρυσοῦν τοῦ ὀνόμα· εἰ δὲ τέλος βλέπει τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα συγκρουόμενα καὶ ἀνεπίδεκτα συγκολλήσεως, ἄς τα συσφίγξῃ διὰ τινος παρεμβεβλημένης κορωνίδος ἐν σχήματι τοῦ Α, καὶ παραστήσας τὸ σύνολον ὑπὸ τὴν μορφήν Ζώης ἢ Πανταζῆς Α. Ῥύσιος(α),

(α) Μανθάνω μὲ δυσἀρέσκειάν μου ὅτι Ἕλληνας μαθητεύων ἐν Μονάχῳ δαπνᾶται τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, ὀνομάζεται Πανταζῆς Α. Ῥύσιος. Τὸν παρακαλῶ νὰ μὴ παραχθῇ, ἂν ἡ προσηγορία τοῦ συνέπεσε μὲ τὴν τοῦ Μισαγύρτου· διότι δὲν ὑπάρχει τι κοινὸν μεταξὺ τοῦ Μισαγύρτου τοῦ κατὰ συγκυρίαν ὑπ' ἐμοῦ προσηγορευθέντος Πανταζῆ, καὶ τοῦ τῆς Κυβερνήσεως ὑποτρόφου, ὅστις ὀφείλων νὰ δικαιώσῃ τὴν δαψιλευθεϊσαν αὐτῷ χρηματικὴν ἀρωγὴν, γνωρίζει πόσον πρέπει νὰ ἐναγχολῇται περὶ τὰ καλὰ διὰ νὰ γαίνη εἰς τοὺς ὁμογενεῖς τοῦ ὠφέλιμος, ἀποστρεφόμενος πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ τὸν ἀναδείξῃ καὶ τῆς Βασιλικῆς προστασίας, καὶ τῆς πεποιθήσεως καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ πνευματικῆς τοῦ πατρὸς καὶ εὐεργέτου σεβασμίου Ν. Δούκα (ἐπιστολ. 792) ἀνάξιον.

ας κατοπτρίζεται εἰς τὸ πανομοιότυπόν του. Ἀλλὰ παραλείπων τὸν εὐεργέτην μου Πανταζῆν Ἀ. Φύσιον, μεταβαίνω εἰς τὴν φυλλάδα του.

Διαιρεῖ τὴν ἀπάντησίν του ὁ Κ. ΠΡ. εἰς διαφόρους παραγράφους, ἂν ᾦναι δυνατόν νὰ διακρίνη τις διαίρεσιν καὶ τάξιν εἰς πεφουσιωμένης κεφαλῆς ἀποκυήματα, ἐντὸς δ' ἐκάστου τῶν παραγράφων τούτων, παρενείρει ὕβρεις, κακολογίας καὶ ὅσα ὀργῶσα καὶ κνηθομένη σχολαστικότης ἤθελεν ἐπινοήσῃν· ὡς κορωνίδα δὲ πάντων παρεμβάλλει εἰς διαφόρους λέξεις μου (α), θαυμαστικά, ἐρωτηματικά, ὑποσημειῶν ταῦτα ὡς παραδειγματικά. Ὅσα λοιπὸν καθάπτεται ἐμοῦ καὶ διαβάλλει τὸ δοκίμιόν μου, εἶναι τοιαῦτα τινά· ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τούτων νομίζω δίκαιον ν' ἀποδείξω τὸν Κύριον ΠΡ, ὅχι μόνον ψευδόμενον καὶ συκοφάντην, ἀλλὰ καὶ ἀσύγγνωστον λοῖδορον, διὰ νὰ μὴν εἶπω τι ἄλλο. Καίτοι δὲ ὤφειλον τὴν αὐτὴν μὲ τοῦτον νὰ κάμω τῶν διασυρομένων τάξιν, καὶ ν' ἀπαντήσω εἰς ὅσα μὲ προπηλακίζει, εἶμαι βέβαιος ὅμως ὅτι θέλει μοι δώσει τὴν ἄδειαν νὰ τὸν ἀποκριθῶ, ὅπως ἡ ὑπόθεσις ἀπαιτήσῃ· διότι καὶ ὁ ἴδιος Πανταζάκης μου γνωρίζει καλῶς ὅτι τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι (σελ. ΙΒ), σημαίνει νὰ δύναται τῶν ἀπολογουμένων ἕκαστος νὰ μεταχειρίζηται τάξιν καὶ ἀπολογία, ὡς βεβούληται καὶ προεῖρηται.

(α) Ὁ Κ. ΠΡ. διὰ νὰ δείξῃ ἕως ποῦ φθάνει ἡ φρεναπάτη, προέταξεν ἰδίαις δαπάναις εἰς τὸν Μισαγύρτην του καὶ τὸ δοκίμιόν μου. Ὡς πρὸς τὴν ἐλευθεριότητά του ταύτην, ἂν καὶ τὸν εὐγνωμονῶ, διότι θέλω παραπέμπειν αὐτῶς καὶ τοὺς ἀναγνώστας μου, ὀφείλω ὅμως νὰ τῷ εἶπω ὅτι ἦτο συνετώτερον, ἂν τὰ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν καταναλωθέντα χρήματα, εἴτε ἐκ συνεισφορᾶς, εἴτε ἐκ τινος καταλλακτικῆς ἐχορηγήθησαν, τὰ ἐδίδε διὰ νὰ συγκαλέσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ἱατρικόν τι συμβούλιον.

Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως λοιπὸν τῆς διατριβῆς τοῦ Κυρίου Ζώη ΑΨυσίου, οὐδὲν ἄλλο τι κυρίως ἐξάγεται, εἰμὴ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ τοῦ ψάλλουν τὰ Κάλανθα· ἀλλὰ τοῦτο ἀφίνων εἰς ἄλλους, ἢ ὅταν ὁ ἴδιος συγκατανεύσῃ νὰ τοῦ τὰ ψάλλω ἐγὼ ἄλλοτε, περιορίζομαι ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον νὰ διαλάβω περὶ τῶν ὅσα ἀφορῶσι τὴν παραδοχὴν ἢ μὴ, τῶν διορθώσεων καὶ εἴτι ἄλλο, ὅχι δὲ διὰ νὰ καταπείσω τὸν Πανταζάκην μου, διότι θέλω λούειν Αἰθίοπα· ἀλλὰ νὰ ὑποδείξω εἰς ποῖα ἄτοπα, εἰς ποίους παραλογισμοὺς παρσύρεται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀνδρωθεῖς εἰς ξηρὰν τρυβλίου τροφήν, εὐρεθῇ αἶφνης εἰς πλήθουσιν ἐδεσμάτων καὶ πολυειδῶν ἐντροφημάτων πανδαισίαν. Ὅσα λοιπὸν συμπεράσματα, ὅσας ὑποθήκας, ὅσα παραλαλήματα, ὅσα ῥητὰ, ὅσας ἐπιγραφὰς ἄνω καὶ κάτω διακυκλῶν καὶ παρακινούμενος ἀποσφενδονίζει καὶ κατ' ἐμοῦ καὶ κατ' ἄλλων, ὥς τὰ ὀρμαθιάση καὶ φυλάξῃ μεχριστοῦ συνελθὼν κατανοήσῃ εἰς ὁποτέρου τράχηλον πρέπει νὰ κρεμασθῶσιν. Ἄρχομαι λοιπὸν πρῶτον ἀπὸ τὸν πρῶτον τοῦ δοκιμίου τοῦ Κυρίου Πανταζῆ παράγραφον (Σελ. 14).

Ὅτι τὴν γνώμην μου προέλαβεν ὁ Ταυλύρος (1743) καὶ ὁ Δοβρέος (1820), καὶ περὶ τῆς παραδειγματικῆς στίξεως, (ὑποσημ. σελ 15.)

Προτάσων εἰς τὴν ἀπάντησίν του ὁ Κ. Πανταζῆς τὴν ἀνακάλυψιν του ταύτην, φαίνεται, (Σελ. 14-16) ὅτι σκοπεύει ν' ἀποδείξῃ ἐμὲ μὲν ὅτι ἐνγνώσει ἰδιοποιηθεῖς τ' ἀλλότρια, ἐφαντάσθην νὰ φανῶ πρωτότυπος, ἐαυτὸν δὲ μέγαν φιλόλογον καὶ πολυμαθῆ, καὶ τῶν σφετεριζομένων τ' ἀλλότρια μάστιγα· ἐγὼ δὲ ἀπὸ τὰς εἰς τὸν πρῶτον παράγραφον ιδίας τοῦ Κ. Πανταζῆ φράσεις καὶ λέξεις, ἀπὸ τὰς ιδίας του ὁμολογίας ἐλπίζω τῶν μὲν ἀναγνωστῶν μου νὰ ἐλκύσω τὴν εὖνοιαν δι' ὅσον ἐπροθυμήθην, τὸν δὲ Κ. Πανταζῆν ν' ἀποδείξω ὅχι ὁποῖας

ἐφαντάσθη νὰ ἐπιδειχθῇ, ἀλλ' ὅποιος εἶναι αὐτόχρημα· καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις. — Ἐὰν ὁ Κ. Πανταζῆς εὐχαριστεῖτο ν' ἀναφέρῃ εἰς ἀπάντησίν μου τὸν πρῶτον τοῦ δοκιμίου του παράγραφον μόνον, ἤθελέ πως φανῇ ὅτι κινούμενος ἀπὸ ζῆλον νὰ μὴ διασύρεται τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις δι' ἓνα ἀπλῶς ἄνθρωπον καὶ αὐτὸν λογοκλόπον, ἠθέλησε ν' ἀποπλύνῃ τοιοῦτόν τινα ῥύπον, ἐξελέγχων ἐμέ ὡς ἰδιοποιηθέντα πόνους ἄλλοτρίους. Τότε δὲ κ' ἐγὼ ἀπαντῶν πρὸς ταῦτα ἤθελον εἰπεῖν ὅτι, ἂν ἐγνώριζον τὰς εἰρημένας ἐκδόσεις, δέν ἤθελόν ποτε ἀπαυθαδιάσει, διὰ τὴν ἐθνικὴν τοῦλάχιστον ἀξιοπρέπειαν, ν' ἀντιποιηθῶ ἄλλοτρίους πόνους· καὶ εἰ μὲν ἔπειθον, ἤθελον εἶσθαι δι' ἐμέ ὅχι εὐκαταφρόνητος τιμὴ· εἰ δὲ πάλιν ἐτόξευον εἰς οὐρανόν, ποίαν ἄλλην ἡδυνάμην νὰ προβάλω δικαιολογίαν, εἰ μὴ τὴν πεποίθησιν τῶν ὅσοι μ' ἐγνώριζον καὶ μὲ γνωρίζουν ὅτι δέν ἐλαύνομαι ἀπὸ τοιαύτης μανίας πνεῦμα, νὰ ἰδιοποιῶμαι τ' ἄλλότρια; Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. Ῥύσιος δέν ἤρκεσθη, ὡς εἶπον, εἰς τὰ ἀνωτέρω, ἀλλ' ἐχώρησε κ' ἐπὶ τὰ πρόσω, καὶ προσβάλλων διὰ παντοίων σοφιστικῶν μηχανημάτων καὶ ἀνοικείων γραμματικῶν κανόνων τὴν γνώμην μου, ὁμολογεῖ τρόπον τινὰ διὰ τοῦ κινήματός του τούτου ὅτι ἐγὼ δέν εἶχον ἰδεῖν οὐδαμοῦ τὴν εἰρημένην διόρθωσιν, ὡς καὶ ἐγγράφως εἰς τὴν φυλλάδα του (Σελ. 15) αὐτὸ τὸ ἴδιον διεκήρυξε, συμβουλεύων, ἐλεεινολογῶν καὶ σαρκάζων τοὺς περισσοτέρους τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι διδασκάλων, δίκαιον νομίζω νὰ τὸν ἀντικρούσω κ' ἐγὼ μὲ τὰ ἰδιά του ὅπλα, καὶ νὰ τὸν ἀποδείξω ὅτι κατεχόμενος ἀπὸ πνεῦμα κακεντρεχείας, προσποιεῖται μὲν ὅτι καταφέρεται ἐναντίον μου, προπηλακίζει δὲ καὶ διασύρει ἄνδρας περικλεεῖς, τῶν ὁποίων οἱ πνευματικοὶ πόνοι στεφανώνονται ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων γενεῶν.

Ἐγὼ, κύρ Πανταζῆ, πεποιθὼς ὅτι δικαίονω τῆς Κυβερνήτεως τὴν ἐκλογὴν, καὶ τῶν Ἑλλήνων τὰς προσδοκίας, ἐὰν, ἐκτὸς τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐπιβεβλημένων μοι καθηκόντων, συνεισφέρω καὶ εἴτι κατὰ τὴν ιδέαν μου ἤθελεν εἶσθαι ὠφέλιμον μὲν διὰ τὴν νεολαίαν, ὅχι δὲ καὶ τοσοῦτον ἄξιον περιφρονήσεως διὰ τὴν ὁμήγυριν τῶν καθ' Ἑλλάδα λογίων, συνέταξα καὶ ἐδημοσίευσα τὴν ὁποίαν προσέβαλες διατριβήν. δὲν μετεχειρίσθην δὲ εἰς τὴν διόρθωσιν, εἰμὴ τοῦ Κοραῆ τὴν ἐκδοσιν· διότι τὸ πρὸς τὸν αἰίδιμον τοῦτον ἄνδρα ἔλλογον σέβας, μ' ὑπεχρέωσε νὰ νομίσω ὅτι ἡ ἐκδόσις τοῦ ἥτον ἱκανὴ νὰ μὲ χειραγωγήσῃ νὰ ἴδω ὁποίας γνώμης εἶναι περὶ τῶν εἰρημένων τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου ἀκατανοήτων δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον χωρίων, οἱ δοκιμώτεροι τῆς Εὐρώπης φιλόλογοι, τῶν ὁποίων ὁ Κοραῆς ἐσυμβουλευέθη τὰς ἐκδόσεις, οἶμαι εἶναι ἡ τοῦ Ρεῖσκίου (1871), ἡ τοῦ Σχούλτου (1789), ἡ τοῦ Ὁσάνου (1821) καὶ ἡ τοῦ Πιγγέρου (1824)· καὶ ἀντεξετάζων τὰς γνώμας νὰ πορισθῶ, εἰ δυνατόν, ἄλλην καταλληλοτέραν· ἐσυμβουλευέθην δὲ καὶ τὸν Σ. Μουσγραύϊον παρὰ Ἰ. Βαρνεσίω. Ἄν ᾦναι συγχωρημένον νὰ γίνωνται τοιαῦται ἀντιπαράθεσεις καὶ ἔρευναι, οὐδ' αὐτὸς σὺ, Κύριε ΠΡ, τὸ ἀρνεῖσαι· καὶ ὅμως ἀγανακτεῖς κατ' ἐμοῦ, μὲ στολίζεις ἀνευθριάστως καθ' ὅλον σου τὸ σύρραμα μὲ ἐπώνυμα, ὡς ἐὰν ᾦσο τῆς μερίδος τῶν ἀγοραίων· καὶ διὰ τί; διότι δὲν ἐγνώριζον τὰς ὑπὸ τοῦ Ταυλόρου καὶ Δοβρέου γενομένας διορθώσεις, τὰς ὁποίας ὑπηγόρευσα κ' ἐγὼ κατὰ τὸ 1834· διορθώσεις, τὰς ὁποίας ἠγνόουν ἄνδρες βιβλιακώτατοι, ἄνδρες εὐποροῦντες καὶ τῶν διαφόρων ἐκδόσεων, τῶν τε προγενεσέρων καὶ τῶν γενομένων ἀπὸ τοὺς συγχρόνους των, ἕνεκα τῆς τῶν πνευματικῶν πόνων των διχμοιᾶς· ἄνδρες τέλος πάντων, οἷος ᾦν ὁ αἰίδιμος Κοραῆς, οἷος ὁ Ὁσάνος, ὁ

Ραΐσκιος, ὁ Σχοῦλτος, ὁ Πίγγερος καὶ στίφος ἄλλων ἐνδό-
 ξων φιλολόγων· διότι, τί σημαίνει, κύριε Πανταζῆ, ἡ περί-
 οδός σου αὕτη, Ὁ Ὅσσάνος ἐκδώσας εὐθὺς τὸ ἀκό-
 λουθον (1821) ἔτος τὸν Λυκοῦργον παρεῖδε τὴν
 διόρθωσιν; Τοῦτο τὸ παρεῖδε τί σημαίνει, Πανταζῆ;
 — ἄγνοικν. Τί σημαίνει ἡ ἐφεξῆς φράσις σου, Τὸ δὲ 1822
 ὁ Βοιττιγέρος κάμνει κατὰ συγ-
 κυρίαν τὴν αὐτὴν μὲ τὸν Δοβρέον διόρθωσιν;
 — ἄγνοικν τῆς τοῦ Δοβρέου. Τί σημαίνουν αἱ λέξεις σου Κ.
 Πανταζῆ, πρῶτος δὲ παρεδέχθη ταύτην (τὴν διόρθωσιν) ὁ
 κριτικώτατος Βέκκερος ἀναφέρων ὡς αὐτουργὸν
 μόνον τὸν Δοβρέον; — ἄγνοικν τῆς τοῦ Βοιττιγέρου. Τί
 σημαίνει, Κ. Πανταζῆ, ὁ δὲ ἀοίδιμος Κοραῆς ἐκδί-
 δων τὸν Λυκοῦργον κατὰ τὸ 1826 δὲν ἔτυχε νὰ
 ἔχη, καθὼς βλέπομεν, ἀνὰ χεῖρας καὶ τὴν ἐκδο-
 σιν τοῦ Βεκκέρου; τί σημαίνει αὐτὸ τὸ, δὲν ἔτυχε νὰ ἔχη
 ἀνὰ χεῖρας καὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Βεκκέρου; — ἄγνοικν· τί
 τοῦτό σου τὸ, καθὼς βλέπομεν; — ἄγνοικν· καὶ ἂν
 περικαλύπτῃς σοφιστικῶς, τοῦ μὲν Ὅσσάνου τὴν ἀπορίαν
 διὰ τοῦ ἀσυγγνώστου, παρεῖδε, τοῦ δὲ Κοραῆ τὴν ἄγνοικν
 διὰ τοῦ, δὲν ἔτυχε νὰ ἔχη, σ' ἐξελέγχουν τὰ πράγ-
 ματα, Πανταζῆ· σ' ἐξελέγχει αὐτὸς ὁ Κοραῆς (σελ. 64.
 στίχ. 13. τῆς τοῦ Λυκοῦργου ἐκδόσεώς του) λέγων, οὐκ
 ἔχων διαγνῶναι, διὰ τὸ ἀπορεῖν τῆς Βεκκηρι-
 ανῆς ἐκδόσεως, κτλ. Λογιώτατε, τοιοῦτοι καὶ τηλικού-
 τοι ἄνδρες ἠπόρουν, ὡς ἐκ τῶν ἐκφράσεών σου καταφαίνε-
 ται, ὁ Κοραῆς ἠπύρει, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, καὶ Σεῖς βλέ-
 πετε, εἴτ' ἀπαιτεῖς νὰ ἔχω ἐγὼ Ταῦλόρον, Πόρσωνα,
 Δοβρέον καὶ Βεκκῆρον; καὶ ἀξιοῖς νὰ ἐγνώριζον κατὰ τὴν
 τότε ἐποχὴν εἰς Ναύπλιον ἀπάσας τὰς ἀπανταχοῦ ἐκδό-

σεις, ἐνῶ καὶ αὐτοὶ οἱ περιώνυμοι φιλόλογοι ἐξηπατήθησαν; Διὰ τί, ταλαίπωρε, μὲ συκοφαντεῖς; Διὰ τί, ἄθλιε, πλάττεις λόγους; Διὰ τί προσποιούμενος ὅτι ἐξελέγχεις ἐμὲ, προσβάλλεις ἀγνωμόνως τοσούτους καὶ τηλικούτους ἄνδρας, τῶν ὁποίων καὶ μόνη ἡ μνεία ἔπρεπε νὰ σὲ φέρῃ εἰς συνείδησιν; Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς ὅτι εἶσαι τῆς φιλολογικῆς ὀμηγύρεως ἀλιτῆριος, ἀποκρίθητι εἰς ὅ,τι σὲ ἐρωτῶ, Πανταζῆ. Πότερον, διότι ἠγνόουν τὰς προγενομένας διορθώσεις, μὲ προπηλακίζεις, ἢ διότι κατὰ συγκυρίαν ἔκαμα κ' ἐγὼ μὲ τὸν Δοβρέον τὴν αὐτὴν διόρθωσιν; Εἰ μὲν τὸ δεύτερον, εἶναι συνένοχός μου καὶ ὁ Βοιττίγερους· διότι τί σημαίνει ἡ φράσις σου αὕτη, κάμνει καὶ αὐτὸς κατὰ συγκυρίαν τὴν αὐτὴν μὲ τὸν Δοβρέον διόρθωσιν; εἰ δὲ τὸ πρῶτον, δὲν ἀναφέρεται ὁ προπηλακισμὸς τόσον εἰς ἐμὲ, ὅντα τότε εἰς Νάυπλιον, ὅσον εἰς τοὺς εἰρημέτους εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος ἄνδρας, ὄντας εἰς τὴν Εὐρώπην. Τοιαύτη ἀναίδεια, Πανταζῆ, καὶ τοσοῦτος παραλογισμὸς, οὔτε ἠκούσθησαν, οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶσιν εἰς ἄλλην κεφαλὴν παρὰ τὴν ἰδικήν σου· εἰ δὲ πάλιν ἐταράχθης διότι ἐγὼ καθαπτόμενός τινων ψευδοδιδασκάλων, τοὺς ἀπεκάλεσα δοκησιόφους καὶ ἀθλίους, ἔχεις μὲν δίκαιον νὰ κηρυχθῇς τούτων προστάτης αὐτοχειροτόνητος· διότι φαίνεται ὅτι προέθου νὰ τοὺς ἀντικαταστήσῃς καὶ ν' ἀνορθώσῃς εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν μέθοδον· πλὴν ἀφοῦ σοὶ εἶπω ὅτι « Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι » σοὶ προσθέτω καὶ τοῦτο· δὲν ἔπρεπε, Κύριε ΖΡ, προστατεύων τοὺς ψευδοδιδασκάλους τούτους, νὰ παρενείρῃς εἰς τὸν κατάλογον τούτων (σελ. 52 καὶ 54) καὶ τοὺς Κοραεῖς, τοὺς Δούκας, τοὺς Κομνητᾶς, τοὺς Γαζεῖς, τοὺς Κούμας καὶ ἄλλους στύλους τῆς διασωθείσης Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ εὐεργέτας πάντων

τῶν εὐφρονούντων· δὲν ὤφειλες, Κύριε Πανταζῆ, νὰ ἐπιχει-
ρισθῇς εἰς τὴν φυλλάδα σου τοιούτους πωρείτας, ἐπαγωγὰς
καὶ ἐπιχειρήματα· διότι ἐπέσυρας κατὰ σεαυτοῦ μόνου τὰς
ἀράς καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπειδὴ ὅμως,
Κύριε Πανταζῆ, προήρησαι, ὅπως προήρησαι, νὰ διασιώσῃς
ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς πλημμύρας ζώπυρόν τι τῆς σχολαστικῆς
μεθόδου εἰς ἐπιγονήν « Ἐπὶ ταῖς χρησταῖς ἐλπίσιν, »
ἦτο περιττὸν ν' ἀποδημήσῃς εἰς τοὺς νεωτεριστὰς Βαυαροὺς καὶ
Γερμανοὺς· ἐπτὰ μόνον ἢ ὀκτὼ τετράδια μὲ πολυλεξίαν εἰς
τὸ κιβώτιον, δύο ἢ τρεῖς τόμοι κατεστιγμένοι εἰς τὸ περι-
θώριον μὲ τὸ, Διόρθου καὶ Γράφε καὶ Κάλλιον, σοὶ
ἦσαν ἱκανὰ διὰ τὸ σκοπούμενον· εἰ δὲ πάλιν, διότι ἀπο-
δημήσας διατρίβεις εἰς Μόναχον ἢ Δειψίαν, θελήσῃς ν' ἀπο-
δείξῃς ὅτι ἐκ παλινωδίας ἐκηρύχθης τοῦ νεωτερισμοῦ θια-
σώτης, συγχώρησόν μοι νὰ σ' εἶπω ὅτι, οὔτε παχεῖαι
(σελ. 18), οὔτε ἰσχναὶ φλεγματικῶν φιλολόγων γραμματικαὶ
θέλουν σ' ὠφελήσῃν εἴτε τὰς ἀντιγράφεις, εἴτε τὰς φυλλο-
λογεῖς, ἐὰν ἀπορρίψας τὴν οἴησιν, δὲν κατανοήσῃς ὅτι ἔχεις
χρεῖαν, διδασκάλου καινοῦ, βιβλιαρίου καινοῦ, πινακιδίου
καινοῦ. Τότε δὴ τότε καὶ συμβούλευε, καὶ πρότρεπε καὶ
στήριζε· διότι, ὡς πρὸς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεσαι τώρα τῶν
φρενῶν κατάστασιν, οὔτε καταντᾷς ἀγυπόφορος πλέον
διόλου (σελ. 23)· διότι εἶσαι καὶ τοῦ φελλοῦ κουφότερος·
οὔτε κινδυνεύεις νὰ φανῇς κόλαξ (σελ. 50) συνιστῶν
ἀνωνύμως τοὺς προδρόμους σου· διότι πάντες γνωρίζουν
ὅτι οἱ πρόδρομοί σου οὗτοι ἐπελθόντες, ὡς ἀστραπή, πα-
ρασκευάσαι τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου, καὶ ὡς Cultores
literarum Graecarum κηρύξαντες διαπρυσίως ἐπὶ κα-
θέδρας εἰς ὧτα μὴ βουλευθέντων ἀκοῦσαι, ἀφοῦ ἔδειξαν ἀπὸ
πόσα στοιχεῖα καὶ τόνους καὶ πνεύματα συνίσταται τοῦ

Θουκυδίδου τὸ προοίμιον, ὅτι ὁ ὕστερος αὐτῶν ἐρχόμενος ἔμ.προσθεν αὐτῶν γενήσεται, ὥχοντο ἀπαγόμενοι εἰς τὸν προορισμὸν των, διὰ νὰ προπαρασκευάσωσιν εἰς οὐ τυχούσαν Μοῖνῃν, καὶ τοῦ κηρυττομένου ὑπ' αὐτῶν τὸ ἀνῆκον ἐν-
 διαίτημα. Ὅσον δὲ διὰ τὰς ὁποίας μεταξὺ τινων λέξεων τοῦ
 δοκιμίου μου παρεμβάλλεις παραδειγματικὰς στίξεις,
 ἐγὼ σοὶ λέγω ὅτι μακρὰν τοῦ νὰ πειραχθῶ (σελ. 13)
 κατὰ σοῦ διόλου, ἀπορῶ διὰ τί δὲν ἔβαλλες μεταξὺ
 καὶ ἐκάστης λέξεως, καὶ ἐκάστης συλλαβῆς, καὶ ἐκάστου
 γράμματος. Διότι τότε ἤθελες δείξειν ὅτι ἐνόσεις αὐτόχρη-
 μα Θρασύλλειον νόσημα· πλὴν ἐκ τῆς πράξεώς σου φαίνεται
 ὅτι εἶσαι εἰς τὰ προοίμια· γράφε λοιπὸν μετὰ θάρρους
 (σελ. 15), στίξε, καὶ παραμόρφονε, διότι ἔχεις παρὰ πάντων
 πλήρη συγγνώμην καὶ οἰκτιρμόν· ἐνθυμοῦ ὁμῶς, εἰ δυνατόν,
 νὰ διενεργήσης καὶ εἰς ὅ,τι ἀνωτέρω (σελ. 7, ὑποσημ.) σὲ
 προέτρεψα. Εἰ δὲ ἀφηνιάσεις, σὺ ὄψαι. Καὶ ταῦτα μὲν
 περὶ τούτων, Κ. Ῥύσιε.

Αὐτὰρ ἐγὼ καὶ σεῖο καὶ ἄλλης μνήσομ' αἰδῆς.

Ἄς μεταβῶμεν δὲ τῶρα εἰς τοὺς τέσσαρας τελευταίους
 τοῦ δοκιμίου τοῦ Κ. ΠΡ. παραγράφους, διὰ νὰ ἴδωμεν
 τὸν Κ. Πανταζῆν πῶς συλλογίζεται, καὶ τότε ἐπανερχόμεθα
 εἰς τὸ προκείμενον.

Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους τέσσαρας παραγράφους (σελ.
 60—63) ὁ Κ. Πανταζῆς, διότι ἐγὼ εἰς τὸ Δοκίμιόν μου
 (σελ. 11—12) εἶπον, « Δέν μας ἐπιτρέπει οὔτε ὁ χρόνος,
 » οὔτε ἡ ὑπόθεσις ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τίνι τρόπῳ
 » εἰσῆγετό τις ὑπόθεσις εἰς δίκην παρὰ τοῖς ἀρ-
 » χαίοις, καὶ τίνι τρόπῳ διεξεπεραιόνητο· ἐπιφυλαττόμεθα δὲ
 » ν' ἀναφέρωμεν περὶ αὐτοῦ, ὅταν πληροφορηθῶμεν ὅτι
 » δὲν ἀπαρέσκομεν προθυμοῦμενοι νὰ προσφέρωμεν

» τὸ κατὰ δύναμιν· ἀκούεις Πανταζῆ; Προθυμο-
 » μ. ε ν ο ι νὰ προσφέρωμεν τὸ κατὰ δύναμιν. Πλὴν
 ἀλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς ὅσα λέγεις πρὸς ἀπάντησιν. Εἰς τὴν
 πρὸς ταύτας δὴ τὰς τρεῖς λέξεις μου ἀπάντησιν τοῦ ὁ Κ.
 Ζώης ἢ Πανταζῆς, ἀναφέρων ὀλοκλήρους σελίδας, δὲν φαί-
 νεται παίζων, οὐδὲ σπουδάζων, καὶ οὔτε πρηνῆς, οὔτε ὕπτιος,
 οὔτε ὀρθιος ἐπιχειρεῖ, ἀλλ' αὐτόχρημα . . . φορτωθεὶς ξέ-
 νων παραπομπὰς, ξένας παρατηρήσεις, κ' ἐπιδεικνύμενος
 πόσῃν εἰς τὰ πάντα ἔχει γνώσεων ποικιλίαν καὶ ἔκτασιν,
 μεταχειρίζεται καὶ τὸ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν λεγόμενον
 σόφισμα· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἐξελέγχεται ἐκ τῶν λόγων
 του. — Τί εἶπον Κύριε Πανταζῆ; » Τίνι τρόπῳ εἰσήγετό
 τις ὑπόθεσις εἰς δίκην... καὶ διεξεπεραιόνητο. « Σὺ
 δὲ τί γράφεις, ἀνώνυμε κύρ Ζώη καὶ Ζωΐλε, καὶ πολυώ-
 νυμε Πανταζῆ καὶ Πανταζίλε, καὶ Α. Ῥύσιε, καὶ ὅ,τι ἂν
 ἐθέλῃς διὰ τὴν ἀνωνυμίαν σου; — χείμαρρον λέξεων, φύρδην
 ἀναίδην καὶ ἀναρίγδην, κατὰ τὴν ἀνάμικτόν σου πολυώνυ-
 μίαν· περὶ νομοθεσίας τῶν ἀρχαίων κτλ. περὶ ἀρχαιρεσιῶν,
 δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων ἐν γένει, τῆς πολιτικῆς καταστά-
 σεώς των, τῶν νόμων, τῶν κριτηρίων, τῶν προσόδων, κτλ.
 καὶ περὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, de judiciorum
 public· ratione et ordine apud Graecos et Romanos.
 de judiciis, et de comitiis Atheniensium, καὶ — Anti-
 quitates juris publici Graecorum, κτλ. — Σὲ ἐρωτῶ, Κ.
 Πανταζῆ. Ὑπάρχει τις διαφορὰ μεταξὺ εἰσαγωγῆς εἰς δί-
 κην καὶ διεκπεραιώσεως τινος ὑποθέσεως, καὶ μεταξὺ
 Νομοθεσίας, κτλ; Ἄς ἀποκριθῶσιν ἄλλοι ἀντὶ σοῦ, καὶ ἄς
 ἀποφανθῶσι, πότερος ἡμῶν εἶναι... ἐγὼ κομπορρήμων, ἢ σὺ
 αὐτόχρημα σοφιστής· καὶ πότερος ἡμῶν χρήζει συμβουλῆς...
 ἐγὼ διὰ γραμματικὴν, ἢ σὺ δι' εὐχὴν.

Ἐνταῦθα ὤφειλον ν' ἀναφέρω καὶ ὅσα ὁ Κ. Πανταζῆς προσβάλλει πανταχοῦ τοῦ δοκιμίου του καὶ σαρκαστικῶς εἰρωνεύεται τῆς διατριβῆς μου λέξεις, καὶ μάλιστα τὰς κεφαλαιογραφημένας (Σελ. 46), καὶ τὴν εἰς τὸν λόγον ἀλλαγὴν τοῦ προσώπου (Σελ. 49). Ἄν ἦτον ἕτερός τις παρὰ σέ, Πανταζῆ, ὁ γράφων, καὶ ἔγραφεν, ὡς ἀνήκει εἰς λόγιον, ναί, ὤφειλον μυριάκις. Σὺ δέ, ὦ . . . τίς εἶ; ποῦ σοι ἀληθοῦς παιδείας μετουσία; πόθεν λαβόντι; ἢ πῶς ἀξιωθέντι; Εἴτα βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα, καὶ τολμᾷς νὰ γράφῃς « Ζητῶ εἰς ταῦτα λόγον ».—Ἄν ἡ ὑπόθεσις δέν μ' ἐβίαζε νὰ ἐπανεέλθω ὅθεν ἐξέβην, καὶ ἂν δέν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, πότερον, εἰς τὸν στοιχειοθέτην ν' ἀποδοθῶσι τοιαῦτά τινα κεφαλαιογραφημένα συνήθη παροράματα, ὥς τινα τούτων ἐτόλμησε νὰ διορθώσῃ καὶ ὁ Κ. Πανταζῆς, ὡς λέγει εἰς τὴν προειδοποίησίν του, ἢ εἰς ἐμὲ τὸν ὅστις οὔτε διόρθωσιν τοῦ στοιχειοθετημένου ἔκαμον, δέν ἤθελον δώσῃν εἰς τὸν Κ. ῥύσιον λόγον ἕτερον, εἰμὴ ἀφοῦ ἤθελον τὸν κάμει νὰ παρατηρήσῃ ἐπιτροχάδην τρεῖς μόνον φράσεις ἐκ τῶν πολλῶν τῆς ἀπαντήσεώς του, μ ο ὕ π α ρ έ σ χ ε ν (προειδοπ. στίχ. 6), μακρὰν τοῦ νὰ πειραχθῇ (σελ. 13 στίχ. 22.), καθὼς βλέπομεν (σελ. 15. στίχ. 7.), νὰ τῷ ἐξηγήσω μόνον τὴν φαινομένην τοῦ στοιχείου Ρ ἰδιότητα, ὅτι ἐὰν εἰς τὴν γενικὴν λέξιν ῥ ἡ τ ω ρ ἐκ τοῦ χρόνου παχύνεται, εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ΖΡ. καὶ ΠΡ. προσηγορίαν πολλαπλασιάζεται. Ταῦτα ἤθελον ἀπαντήσῃν εἰς τὸν Κ. Ζώην ἢ Πανταζῆν, καὶ τοιαῦτα ἕτερα, κατάλληλα εἰς τὴν 3. ὑποσημ. τῆς 45. σελίδος του, διὰ νὰ τὸν πληροφορήσω ὅτι, ὅπόσοι καὶ ἂν ἦναι τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι διδακτικῶν καταστημάτων οἱ ἀκροαταί, δέν κατέχουν τὰς ἑδρας εἰς ἀναπλήρωσιν μόνον τῶν θέσεων, ὡς αὐτὸς ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ, ἀλλ' ἀμιλλῶνται νὰ ἀποβαίνωσιν

ὑστημέρσι ἐαυτῶν βελτίονες, γινόμενοι τῶν διδασκάλων των «λίθος λυδία» καὶ παράδειγμα, τῶν προδρόμων του τὰ παθήματα. Πλὴν σὺ ἐμπαίζων τοὺς Προφήτας τῆς Ἀγίας Γραφῆς (σελ. 27. στίχ. 18—20), καὶ σαρκάζων τὴν Καινὴν Διαθήκην (σελ. 28.), δύνασαι νὰ φεισθῇς ἀκροατῶν καὶ δοκιμίων; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἐν τούτοις ἡ ὑπόσχεσίς μου μὲ καταναγκάζει νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ προκείμενον, τὸν παράγραφον δηλ. τῆς 38 σελίδος τοῦ δοκιμίου τοῦ Κ. Π. Ρ. ὡς συνεχιζόμενον μὲ τὸν πρῶτον, περὶ οὗ διέλαβον, κ' ἐπισυνάπτων τὴν 5 ὑποσημ. τῆς 45 σελίδος, νὰ ὑποδείξω ἐκ πάντων τούτων, ὁπότερος ἡμῶν εἶναι λογοκλόπος.

Εἰς τὸν εἰρημένον παράγραφον ἀποτεινόμενον εἰς ὃ,τι ἐγὼ διέλαβον περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου, ἀφοῦ ὁ Κ. Πανταζῆς σοφιστικῶς σαρκάζῃ, διαστρέφῃ, καὶ ῥητορικώτερον παραλείπῃ κτλ, φθάνει μόλις εἰς τὸ τέλος· θέλων δὲ νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἰδική μου ἀνακάλυψις, μὲ παραπέμπει εἰς τὸ προοίμιον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Μαιτζνέρου διὰ νὰ ἀναγνώσω παρὰ τοῦτο καὶ ἄλλα περίεργα. — Ἐδῶ σ' ἔχω, Κύρ Πάνταζῆ. — Πάλιν εἰς τὴν 5 ὑποσημείωσιν τῆς 45 σελίδος, διότι ἐγὼ εἰς τὸ δοκίμιόν μου προσδιορίζω τὴν ἐποχὴν (1834) καὶ τὸν τόπον (Ναύπλιον) τῆς διορθώσεως, ὑποσημειοῖ ὁ Κ. Πανταζῆς ὅτι, Περὶ τοῦ πότε, ποῦ καὶ πῶς εἰς τοιαύτην περίστασιν οὔτε ἐρωτᾷ ποτε κανεῖς, οὔτε δύναται νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ εἰς τίποτε. — Τώρα βλέπομεν Κύρ Ζώη.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ἀπασχολῶ τὸν ἀναγνώστην ἀπὸ τῆς ὑποθέσεώς μου, θέλω κάμειν, ὡς πρὸς τὰς εἰρημένας προτάσεις, τὰς ἐξῆς εἰς τὸν Κύριον Π. Α. Ῥύσιον ἐρωτήσεις.

Ὡφέλιμον ἦτο, Κ. Πανταζῆ, νὰ διαλάβω περὶ τῆς ἐκ-

βάσεως τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου, ἡ περιττόν; εἰ μὲν ἦτον ὠφέλιμον, διὰ τί, ταλαίπωρε, σοφίζόμενος θέλεις νὰ προσάψῃς μῶμον εἰς ὅ,τι ἐδυνήθην νὰ συντελέσω; εἰ δὲ ἦτο περιττόν, διὰ τί δὲν ἐπικρίνεις τὸν Μαίτζνερον, ὅστις ὄχι πρῶτος, ἀλλὰ δεύτερος καὶ μετ' ἐμέ ἀναφέρει περὶ τῆς τοῦ λόγου ἐκβάσεως εἰς τὸ προοίμιόν του; Ἴδου τώρα καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς ὑποσημειώσεώς σου. Ἴδου διὰ τί ὁ Κ. Πανταζῆς γράφει καὶ ὑποσημειοῖ καὶ διατείνεται ὅτι, περὶ τοῦ πότε ἔκαμε τὴν διόρθωσιν κανεῖς ποτε οὔτε ἐρωτᾷ, οὔτε τοῦ χρησιμεύει εἰς τίποτε. Ναί, Κύριε Ῥύσιε, ἐχρησίμευε πολὺ διὰ σέ, ἂν δὲν ἐσημείονα τὴν ἐποχὴν· διότι τότε ἄς μετεχειριζόμεν ὅποσαδήποτε δεσμὰ καὶ ἂν ἤθελον, διὰ νὰ σέ κρατήσω· πλὴν τώρα βλέπεις ὅτι ἡ κακὴ σου τύχη κ' ἐδῶ σέ κατέτρεξεν. Ἐν τούτοις ἐγὼ σ' ἀφίνω νὰ διαλογισθῇς πρὸς καιρὸν, ἕωσοῦ διαλάβω περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ Λεωκράτους, καὶ τότε ἐγὼ σοῦ κατευνάζω τῆς κεφαλῆς τὸν κλύδωνα.

Δὲν ἐξηρκέσθη ὁ Κ. Π. εἰς ὅσα ἐσοφίσθη περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ λόγου, ἀλλὰ μεταβαίνων καὶ εἰς ἕτερον ἐφεξῆς παράγραφον τῆς 39 σελίδος, κρίνει, ἐπικρίνει καὶ παρακρίνει μέχρι τῆς 45 σελίδος· καὶ ἀφοῦ διὰ πολλῶν Λοιπὸν, καὶ παντοίων σημειώσεων καὶ παραπομπῶν δογματίζει ὅτι ἡ εἰκασία μου περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Λυκούργου εἶναι διόλου ἀσυμβίβαστος μὲ ὅσα λέγει ὁ Ῥήτωρ, καὶ ὅτι εἶμαι ἄκριτος καὶ τρελλὸς, καὶ οὔτε ἐννοῶ τί γράφω, ἐπιλογίζεται μόλις, ὅτι ἔφερε καὶ τῆς εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ἐπικρίσεώς του, τὴν ἀνήκουσαν καὶ ἀξιοχρεῶν ἀπόδειξιν.

Πρὸς ταῦτά σου τὰ σοφίσματα, Στρεψιάδη Πανταζῆ, δὲν ἦτο δίκαιον ν' ἀπαντήσω ποσῶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ σοῦ ἐφάνη, ὡς λέγεις, (σελ. 39.) ἰδιαιτέρας

προσδοχῆς ἄξιον, ὅ,τι ἐγὼ εἶπον περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Λεωκράτους, δηλαδή ὅτι ἐδυνήθη ν' ἀπολυθῇ, εἴτε διὰ τὸν πλοῦτόν του, εἴτε διὰ τὰς σχέσεις του, εἴτε διότι δὲν ἦτο νόμος κείμενος, κτλ. καὶ ἐξοπλίζεσαι κατ' ἐμοῦ διὰ τὴν βραχυλογίαν (σελ. 40.) μὲ ὅσα ὁ Λυκοῦργος ὡς κατήγορος ἐπιχειρεῖ κατὰ χρέος νὰ ἐνοχοποιήσῃ τὸν Λεωκράτην, σ' ἀποκρίνομαι. Ὅ,τι ἐγὼ εἶπον περὶ τοῦ, δὲν ἦτο νόμος κείμενος, τὸ προεῖπεν ὁ Κοραῆς εἰς τὴν 46 σελίδα (στίχ. 29.) τῆς ἐκδόσεώς του. «Οὐ γὰρ ἦν νόμος κείμενος κατὰ τῶν ἀποδημούντων ἐν τοιούτοις καιροῖς, κτλ.»—Πιστεύεις τὸν Κοραῆν, Πανταζῆ; —Πρόσεξον, ἂν δὲν τὸν πιστεύῃς, εἰς ὅσα τοῦλάχιστον λέγει ὁ ἴδιος Λυκοῦργος (α), τοῦ ὁποίου διὰ βραχυλογίαν ἐφορτώθης τὴν ἀνακεφαλαίωσιν.

«Παρεῖσθαι δὲ, — ἀκούεις, Πανταζῆ; — Παρεῖσθαι δὲ τὴν ὑπὲρ τούτων (β) τιμωρίαν συμβέβηκεν, ὧ ἄνδρες, οὐ διὰ ῥαθυμίαν τῶν τότε νομοθετούντων, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις γεγενῆσθαι τοιοῦτον μηδὲν, μήτε ἐν τοῖς μέλλουσιν ἐπίδοξον εἶναι γενέσθαι· ὡς μήτε κατηγορίαν μήτε τιμωρίαν ἐνδέχεσθαι εὐρεῖν ἄξιαν. Διὸ, — πρόσεχε Ζώη, — Διὸ, ὧ ἄνδρες, δεῖ ἡμᾶς γενέσθαι μὴ μόνον τοῦ νῦν ἀδικήματος δικαστάς, ἀλλὰ καὶ νομοθέτας (γ). Ὅσα μὲν γὰρ, — ἀκουε, Πανταζῆ, — Ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἀδικημάτων νόμος τις διώρικε, ῥάδιον τούτῳ κανόνι χρω-

(α) Σελ. 3. ἐκδ. Κορ. — (β) Βλ. τὰς διςφόρους γραφὰς τοῦ τεμαχίου τούτου παρὰ Μαιτζνέρω. σελ. 6. — (γ) Παράβαλε τώρα τὴν ἀντίφασιν περὶ τῶν καθεστώτων νόμων, πρὸς τὸ, δὲν ἦτο νόμος κείμενος, κτλ. ἀφ' οὗ ἀναγνώσῃς καὶ τὸ, «ἅπανσι τοῖς γεγραμμένοις ἐνοχον ὄντα (σελ. 2 στίχ. 20.) τοῦ ἰδίου λόγου.

« μένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας· ὅσα δὲ μὴ σφόδρα πε-
 » ρεῖλῃσιν. πρόσεχε Ζώη ἀναγκαῖον τὴν
 » ὑμετέραν Κρίσιν καταλείπεσθαι παράδειγμα τοῖς ἐπι-
 » γινομένοις. » Ἀνάγνωθι δὲ τώρα, εἰ γινώσκεις ἅ ἀναγι-
 νώσκεις, ἀνάγνωθι δὴ, Ῥύσιέ μου Στρεψιάδες, καὶ ὅσα περὶ
 τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἄλλων σχέσεων (α) τοῦ Λεωκράτους
 εἶπε μετ' ἐμὲ εἰς τὸ προοίμιόν του ὁ Μαίτζνερος, ἐξ αὐτῶν
 τῶν παραγράφων τοῦ ῥήτορος εὐστόχως ποριζόμενος τὰς
 ἀποδείξεις. Ἄκουε.

Quo psephismate spreto Leocrates—πρόσεχε Παν-
 ταζῆ,—Atheniensis, homo dives et illustris, quip-
 pe qui domum possideret Athenis (§. 22), servosque
 aleret χαλκοτύπους (§. 58) atque in publicanorum
 esset numero, qui πεντηκοστὴν vectigal redemerant,
 amicitiaeque vinctulis cum splendidissimis
 et ornatissimis suae civitatis viris conjun-
 ctus (§. 135, 139, sq.), ἀκούεις τὸ εἶτε δι' ἄλλους λόγους,
 amicitiaeque vinctulis cum splendidissimis
 et ornatissimis viris conjunctus. Σοῦ φαίνεται
 λοιπὸν ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἰς ταύτην τὴν παρα-
 τήρησίν μου ὅ,τι λέγω περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Λυκούργου;
 Ἄς Σοῦ φανῇ τῆς ἰδιαιτέρας Σοῦ προσοχῆς ἀξιώτε-
 ρον, τοῦ ἐπομένου μου παραγράφου τὸ συμπέρασμα· καὶ ἄφες
 ὅσα ὁ ῥήτωρ λέγει διὰ νὰ πείσῃ τοὺς δικαστὰς εἰς τοὺς λό-
 γους του διὰ τὸν σκοπὸν του, ἅτινα ἐφορτώθῃς καὶ Σὺ διὰ
 τὸν σκοπὸν σου, καὶ δὲν ἔγνως ὅσα ἀνέγνως εἰς τοῦ Μαιτζνέ-
 ρου τὸ προοίμιον ταῦτα. Lycurgus, vir de patria optime

(α) Βλέπε, Κύρ Πανταζῆ Α. Ῥύσιε, τὸ, εἶτε δι' ἄλλους λόγους τῆς 44 σελ.

meritus atque acerrimus proditorum inimicus et accusator in iudicium vocat et per εἰσαγγελίαν (α) accusat. Multiplicibus autem et atrocissimis criminibus προδοσίας, δήμου καταλύσεως, ἀσεβείας, λειποταξίου, ἀστρατείας obnoxium (id, — πρόσεχε Πανταζῆ, — id quod orator contendit §. 147: nos non item) ad supplicium rapere studet Lycurgus. Τὰ ἐννοεῖς αὐτὰ, Κύρ Ζώνη, ἢ ὅχι; εἰ μὲν τὰ ἐννοεῖς, ἔπρεπε νὰ σκεφθῆς τί ἔμελλες νὰ γράψῃς· εἰ δὲ ἀγνοεῖς, ἀνάγνωθι τοῦλάχιστον ὅσα (Σελ. 58) περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Λυκούργου σὺ ὁ ἴδιος μεταφράζεις ἀπὸ τὸν Ἑρμάννον, καὶ κρίνεις ὅτι εἶναι ἀρμόδιον ἐν μέρει νὰ εἰπωθοῦν καὶ περὶ τῶν προδρομῶν εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἔθνους μας ἀναγέννησιν. « Ὁ σοφιστικὸς (μεταφράζεις) χαρακτήρ τοῦ λόγου, ὅστις κινεῖ » πάντα λίθον ν' ἀποδείξῃ τὸν Λεωκράτην ἄξιον τῆς ἐσχάτης » τιμωρίας, καταφαίνεται πολλαχοῦ » κτλ. Ἐδῶ σ' ἀφίνω, Κύριε ἐκδότα, νὰ παραβάλῃς τὰ εἰρημένα μόνος σου, καὶ νὰ ἴδῃς πόσον κατάλληλος εἶναι νὰ λέγεται διὰ σέ τὸν ἴδιον ἡ περίοδος αὕτη, ἂν μόνον μετὰ τὸ, λόγου, προσθέσῃς, Μου· καὶ ἀντὶ Λεωκράτην,βάλῃς, Χρυσοβέργην· καὶ μετὰ τὸ, πολλαχοῦ, προσθέσῃς, τοῦ δοκιμίου μου· οἶον, ὁ σοφιστικὸς χαρακτήρ τοῦ λόγου Μου, ὅστις κινεῖ πάντα λίθον ν' ἀποδείξῃ τὸν Χρυσοβέργην ἄξιον τῆς ἐσχάτης τιμωρίας, καταφαίνεται πολλαχοῦ τοῦ δοκιμίου Μου, κτλ. πλὴν, sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas. Ἐγὼ δὲ ἀδι-αφορῶν, εἴτε δύνασαι, ὡς λέγεις εἰς τὴν προειδοποίησίν σου, νὰ μείνῃς πανταχοῦ ἐμβριθῆς, οὕτως εἰπεῖν,

(α) Παράβαλε τώρα, Κύρ Πανταζῆ, τὰ ἐπὶ κεφαλῇς τῆς 44 σελίδος σου.

καὶ σπουδάζων, εἴτε μὴ, μεταβαίνω εἰς τὸν παράγραφον, τοῦ ὁποίου τὸ συμπέρασμα σ' εἶπον νὰ σοῦ φανῇ τῆς ἰδιαιτέρας σου προσοχῆς ἀξιώτερον.

Πόθεν λοιπὸν, ἀναγνώστα, ἡ τοσαύτη πολυμαθία καὶ φιλολογία τοῦ Κ. Πανταζῆ; Πόθεν ὁ Κ. Ζώης γνωρίζει τὰς διαφόρους ἐκδόσεις; Πῶς ἐνθυμεῖται ὁ Κ. Ῥύσιος τὴν χρονολογίαν τῶν ἐκδοτῶν; Πόθεν τὰς ἐργασίας ἐκάστου, ἅτινα πάντα ἐν ἀκαρεῖ ἀναπολεῖ βρενθυόμενος, καὶ σπεύδει νὰ μὲ δείξῃ λογοκλόπον; Ἐγὼ θέλω διδάξειν.

Κατὰ τὸ 1836, δύο ἔτη δηλ. μετὰ τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἐπρότεινα διόρθωσιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος χωρίων τοῦ Λυκούργου, ἐξέδωκεν ὁ Κ. Ἐδουάρδος Μαιτζνέρος ἐν Βερολίνῳ τὸν λόγον τοῦ Λυκούργου μὲ κριτικὰς σημειώσεις καὶ φιλολογικὰ ὑπομνήματα. Ταῦτα πάντα στολισθεὶς ὁ λογιώτατος Κύρ Πανταζῆς Α. Ῥύσιος, μᾶς ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ μέσον, πεπεισμένος ὅτι οὐδέποτε δὲν θέλει κομισθῇ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ τοιαύτη ἔκδοσις (α)· ὠφεληθεὶς δὲ τὴν περίστασιν ταύτην, καὶ βοηθούμενος ἀφ' ὅσα ἐξέμαθεν, εἰ ἐξέμαθε, Λατινικὰ, καὶ μεταφράζων κακῶς (β) κακῶς ὀλίγας τινὰς λέξεις, σημειώσεις καὶ παραπομπὰς τοῦ Κ. Μαιτζνέρου, πηδᾷ αὐτόματος εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον μὲ ξένα προκαλύμματα, καὶ ἀπαιτῶν τοὺς ἄλλους νὰ ᾔηται προφηταί, ἐνίσταται εἰς τὰ προεωρημένα, γαυριᾷ πρὸς πάντας, τὸν μὲν ἀπειλῶν, τὸν δὲ ἐξυβρίζων, τὸν δὲ εἰρωνεύόμενος (σελ. 52—53), ἐμὲ δὲ λοιδορούμενος καὶ ἀποκαλῶν κολιόν (σελ. 54). Κακοήθης δὲ ὢν καθ' ὅλα καὶ διαστροφεὺς, Κύριε Ζώη, ἐξηλέγχθης καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην εὐηθέ-

(α) Ἄς ἔχουν τὸ κρῖμα οἱ ἐν Ἀθήναις βιβλιοπῶλαι, οἵτινες κατέστησαν καὶ ἐνταῦθα γνωστὴν τὴν ἔκδοσιν τοῦ Μαιτζνέρου. — (β) Βλ. ἐφεξῆς.

στατος, μὴ καταδεχθεὶς κατὰ τὴν συνήθειάν σου, ν' ἀναφέρῃς οὔτε τὸν περὶ τοῦ κολοιοῦ μῦθον, ὡς ἀπесώθη ἐπταπλοῦς (α). ἀλλὰ διαστρέψας καὶ αὐτοῦ τὰς περιόδους, ἠθέλησας νὰ γείνης καὶ μυθογράφος, ἐπινοῶν ἀέρας καὶ προστριβάς, καὶ παρεισάγων ἀσύμφυλα καὶ παράμορφα φρασεῖδια· ἐπειδὴ δὲ, Κύριε ΠΡ, ἀπесτήθισας πολλὰ ῥητὰ, ὡς φαίνεται, καὶ μύθους, καὶ μεταχειρίζεσαι τούτων, ὅ, τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἔλθῃ, ἐνθυμεῖσαι δὲ καὶ τὸ, « ὑποῖον κ' εἶπῃσθα μῦθον, τοῖόνδε κ' ἐπακούσαις, » συγχώρησον ἐγὼ νὰ σοὶ ἐφαρμόσω εἰς τὴν περιστάσιν σου ταύτην κατάλληλον μῦθον τοῦ Αἰσώπου. Ἄκουε·

« Ὀνος δορὰν Λέοντος ἐπενδυθεὶς, Λέων ἐνομίζετο πᾶσι. Καὶ φυγὴ μὲν ἦν ἀνθρώπων, φυγὴ δὲ ποιμνίων· ὡς δὲ ἀνέμου πνεύσαντος ἡ δορὰ περιηρέθη, καὶ γυμνὸς ὁ ὄνος ἦν, τότε πάντες ἐπιδραμόντες ξύλοις καὶ ῥοπάλοις αὐτὸν ἔπαιον. (β) » Ἀκούεις, Ζώη; Ξύλοις καὶ ῥοπάλοις αὐτὸν ἔπαιον, δηλ. τοῦ ἔδωκαν νὰ καταλάβῃ ὅτι ἦτον . . . Ὁ μῦθος δηλοῖ. Κρίνε λοιπὸν τώρα, Κ. ΠΡ. ποῖος εἶναι κολοιός, ποῖος σφετερίζεται τ' ἀλλότρια, καὶ ποῖος εἶναι ἐνδεδυμένος ξένον προκάλυμμα. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, Κύριε Ῥύσιε.

Αὐτὰρ ἐγὼ καὶ σεῖο καὶ ἄλλης μνήσομ' αἰδῆς.

Ἄς ἔλθωμεν τώρα καὶ εἰς τὰ δύο χωρία τοῦ λόγου τοῦ Δυκούργου, τῶν ὁποίων ἐγὼ μὲν ἐπρότεινα τὴν διόρθωσιν, ὁ δὲ Κ. Ζώης τὸ μὲν ἀγωνιᾷ συστρέφων ἑαυτὸν νὰ καταβάλῃ ἐνδεδυμένος ξένην καὶ ἀκατάλληλον πανοπλίαν, τὸ δὲ

(α) Βλ. Κοραῆ Μύθ. Αἰσωπ. συναγ. μῦθ. 188. θέλομεν ἰδεῖ καὶ ἄλλα.

(β) Ἐκ τῆς τῶν Αἰσωπ. μύθ. συναγ. Κοραῆ. μῦθ. 258.

βλέπων ἀκράδαντον, ἀπεπειράθη νὰ προσβάλλῃ τοῦλάχιστον μὲ ὕβρεις καὶ σαρκασμοὺς, διὰ νὰ μὴ μείνῃ οὐδὲν μέρος τοῦ δοκιμίου μου ἀβέβηλον. Καὶ ταῦτα πάντα ἔπραξε, μιμούμενος τοῦ μυλωνᾶ τὸ μάθημα· ὅστις μεμυημένος μὲ ἀράς παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν προγόνων του νὰ ὑπεκκλέπτῃ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν τῶν πορευομένων ν' ἀλέσωσιν εἰς τὸν μυλῶνά του τὸν σῖτόν των, ἐπειδὴ ποτε δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑπεξαίρῃ ἀπὸ τινος τὰ σακκία σῖτον διὰ τὴν τούτου ἐγρήγορσιν, ὅτε ἀνέθετεν ἐπὶ τὸ κτῆνος τὰ σακκία τοῦ ἀλεύρου, τὰ ἐκτύπα διὰ νὰ παιπαλισθῇ τοῦλάχιστον, φοβούμενος μήπως δὲν ἀφισιώσῃ ἑαυτὸν τὰ πρὸς τοὺς προγόνους, καὶ λησμονήσῃ τὴν τέχνην του. Δόγοι, Κ. Πανταζῆ, λόγοι ἰσχύουν, καὶ ὅχι παραλαλήματα· λόγους ζητοῦν οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀναγνώσται, εἴτε παχύδερμοί τινες εἶναι, εἴτε ἀρτοποιοὶ καὶ βάνασοι, ὡς ἀναισχύντως τοὺς ἀποκαλεῖς (Σελ. ΙΒ, καὶ σημ. Ι.)· λόγους ἀπαιτοῦν κωφεύοντες εἰς τοὺς παραλογισμούς σου καὶ ἐλεοῦντές σε δι' αὐτούς. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Τῶν εἰρημένων λοιπὸν δύο χωρίων, τὸ μὲν τοῦ Εὐριπίδου καίτοι εὕρισκει ὁ Κ. ΠΡ. ὀρθῶς ὑπ' ἐμοῦ διωρθωμένον, (Σελ. 30), καταφεύγει ὅμως εἰς τοῦ μυλωνᾶ τὸ παιπάλισμα (Σελ. 31—38)· καὶ ἐπειδὴ ὅσα διὰ τὸ χωρίον τοῦτο ἀναφέρει ὁ Κ. Ζώης, εἶναι ἀγυρτικὰ, παιδαριώδη καὶ ποταπὰ, καὶ ἐπειδὴ καθ' Ὅμηρον εἶπεῖν. (α)

Ἐχθρὸν δέ μοι ἐστίν,

Αὗτις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεῦειν.

Δὲν θέλω τίποτε ἕτερον ἀπαντήσῃ πρὸς τοῦτον τὸν μυλωνᾶν, εἰ μὴ ὅτι καὶ εἰς ἐμὲ ἐφάνη περίεργον, πῶς ἐνῶ ἀνα-

(α) Ὀδυσ. Μ. στιχ. 452—3.

φέρω ὅτι τὴν διόρθωσιν τὴν κάμνω εἰς τοῦ Κοραΐ τὴν ἔκδοσιν, καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Κ. ΠΡ. (Σελ. 32) ὁ ἀναγνώστης, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀντιπαραθετικὴν περιέργειαν συνιστῶ τὰ λοιπὰ, ὑποτίθεται ὅτι ἔχει ἢ πρέπει νὰ ἔχη τὸν Κοραΐν, πῶς δὲ νὰ μὴν ἀναφέρω ὅτι οὗτος ὁ Κοραΐς παραπέμπει εἰς τὸν Ἰσοκράτην, Ἡρόδοτον, Πausανίαν καὶ Στράβωνα. Τὸ δὲ περιεργότερον, ὅτι ἐγὼ ἀναφέρω τὴν ἔωλον ἤδη καὶ τολμηρὰν μετατροπὴν τῶν στίχων ἀπὸ τοῦ Μουσγράβιον, ἐνῶ κατὰ τὸν Κύρ Ζώην (σημ. 3, σελ. 32) «Καλὸν τοῦτου (τοῦ Μουσγραυΐου) μόνον τὸ παραδεδεγμένον ἀφ' ὅλους ἀναστρέψει ἀντὶ ἀναστρέψει». Τρεῖς, Πανταζῆ, καὶ τετράκις, Ζώη, περίεργος μ' ἐφάνη ἡ ἀναίσχυντός σου τῆς εἰρημένης 3 σημειώσεως ταύτης κλοπὴ ἀπὸ τέως ἄγνωστον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔκδοσιν τοῦ Μαιτζνέρου, ὅπου πάλιν ἀνάγνωθι πῶς τὴν λέγει (Σελ. 251—2) λατινιστί· οἶον, ἀναστρέψει autem pro ἀναστρέψει (v. 48) jam Musgravius optimo jure restituerat poëtae.—Ἐν μόνον κεφαλαῖον Μ. ἀν' ἔβαλλες μετὰ τὴν νενοσφισμένην ταύτην σημείωσίν σου, καὶ παρατήρησίν σου, ἕωσοῦ νὰ μᾶς γείνη εἰς τὴν Ἑλλάδα γνωστός καὶ ὁ Μαίτζνερος (α), ἥθελες τοῦλάχιστον χαίρει τὴν τιμὴν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη εἶναι τοῦ μεταφραστοῦ, ἢ τοῦ Μισαγύρτου. Πλὴν... la festa de' baroni poco dura. Ἄς φανῇ τώρα καὶ εἰς σέ μυριάκις περίεργον, Βαρὼν Πανταζῆ, ὅτι εἰς κανένα δὲν φαίνεται οὐδὲ πολλοστημόριον περίεργον, ἀλλὰ μάλιστα συνηθέστατον, ὅτι

(α) Ἀναθεμάτιζε τὸ κεφάλι σου ποῦ δὲν ἤξευρες οὔτε νὰ κλέψῃς οὔτε νὰ κρύψῃς, Πανταζῆ.

εἰς ὅλην σου τὴν φυλλάδα κατέφυγες εἰς (τὸ *refugium peccatorum*) τοῦ Κ. Μαιτζνέρου τὴν ἔκδοσιν, καὶ ἀπ' αὐτὴν σφετερισθεὶς ὅχι μόνον γραμματικὰς, φιλολογικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς παρατηρήσεις, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ἂν εἴπῃς ἄλλο, ἐκτὸς τῆς κακοηθείας, ἥτις εἰς μὲν τὸν Κ. Μαίτζνερον οὔτε ἐπίδοξος εἶναι (καίτοι σὺ ἀποτολμᾷς νὰ τὸν παραστήσῃς τοιοῦτον, ὡς θέλομεν ἰδεῖν), εἰς σὲ δὲ καὶ ἐκ περιουσίας ὑπερπολάζει, ἤλθες νὰ μᾶς τὰ πωλήσῃς ὡς τῆς κεφαλῆς σου γεννήματα, καίτοι δυνάμενος νὰ μεταχειρισθῇς παχείας τε καὶ ἰσχνὰς, κ' ἐκτεταμένους κ' ἐπιτετμημένους φλεγματικῶν γραμματικὰς· πλὴν ὅχι, Κύρ Ζώη· αἱ τοιαῦται γραμματικαὶ ἀπαιτοῦν καὶ φλεγματικούς ἀναγνώστας, καὶ Δηλίους κολυμβητάς, ὅχι δὲ καὶ τετραδίτας λογιστάτους· καθὼς καὶ τῶν σταδίων τὸ μὲν φιλολογικὸν ἀπαιτεῖ προαληθιμμένους ἀθλητάς, ὅχι δὲ καὶ μυθικούς Λεοντοχλαίνους, τὸ δὲ πολεμικὸν, Ἀγαμέμνονας καὶ Ὀδυσσεάς, καὶ ὅχι ἀκριτομύθους Θερσίτας. Ὅθεν ἀφοῦ σ' ὑπενθυμίσω νὰ συλλογισθῇς ἂν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι καὶ πρὶν ἢ ὁ Εὐμόλπος ἐπιστρατεύσῃ, ἐλάτρευον τὸν Ποσειδῶνα ἔχοντες προστάτιν καὶ πολιοῦχον τὴν Ἀθηνᾶν, καὶ πρὸς ταῦτα νὰ παραβάλλῃς τὸ εἰσάξῃ Σου, μετὸ στηρίξῃ μου, μεταβαίνω εἰς τὸ πολύκροτον καὶ πολυώδινον « Οἱ πατέρες ἡμῶν κτλ. »

Ἐνταῦθα ἐάν τις ἀντιπαραβάλλῃ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα ἐν τῷ δοκιμίῳ μου (σελ. 3—6), πρὸς ὅσα ὁ Κ. ΠΡ. ἐν τῷ Μισαγύρτη του (σελ. 16—30) ἀντιτάττει πρὸς ἀναίρεσιν, ἢ μᾶλλον διασυρμὸν ἐμοῦ καὶ ἄλλων, αὐθωρεὶ θέλει σταθμίσει διὰ τῆς τρυτάνης τῆς ἀμεροληψίας, πόσου ὁ λογιώτατος Πανταζῆς Α. Ῥύσιος ἄγει, καὶ θέλει κρίνειν ὄντως περιττὸν ν' ἀντιτάξω κ' ἐγὼ πρὸς τοὺς φληνάφους τοῦ Πανταζῆ καὶ τὴν

ἐλαχίστην ἀπάντησιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ μέρος τοῦτο φο-
βούμενος ὁ Κ. Π. μὴ καταδικασθῇ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας
του (σελ. 18. σημ. 2) ὥςτις ἀβέλτερος, ἔσπευσεν ἅ δείξῃ τὴν
γραμματικὴν του δεινότητά, εἰς τὸ πείσμα π. χ. υἱῶν τι-
νων τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἢ τῆς Θέμιδος ἢ καὶ ἄλλων
ὁποίωνδήποτε (σελ. 52 σημ. 3), ἐξ ὧν ἴσως ἐτόλμησέ ποτέ
τις, ἱατρὸς μὲν κατανοήσας τὴν φρενητικὴν του κατάστασιν,
νομικὸς δὲ τὴν ἀσυνάρτητόν του καὶ ἀντιφατικὴν σχολαστι-
κότητα, ἄλλος δέ τις ἀμφοτέρω, καὶ ἅπαντες τὸν ὠνόμασαν
εἴτε λεξιθήραν, εἴτε τύπτω τύπτεις, εἴτε γαργα-
ρέω γαργαρῶ, καθ' ἣν ἕκαστος ἐδυνήθη νὰ κάμῃ διά-
γνωσιν, δίκαιον νομίζω καὶ πρέπον διὰ νὰ μὴ δίδω
λόγων ἀφορμὰς ἀνισχύρων εἰς τοὺς τοιούτους, κατὰ
τὴν προτροπὴν τοῦ Κ. Πανταζῆ (ἐνθ. ἄνωτ.), ν' ἀποσιωπήσω
μὲν πολλὰ τοῦ Κ. ΠΡ. πρὸς πάντας, τρία δὲ μόνον νὰ τῷ εἴπω
ὅτι ὄφειλε νὰ προσπαθήσῃ ὁ ἴδιος, ὅσον ἡδύνατο, ν' ἀπο-
κρύψῃ, διὰ νὰ μὴν ἤθελε δώσῃ οὔτε εἰς τοὺς Ἀσκληπιάδας
καὶ λοιποὺς λόγων ἀφορμὰς, καὶ εἰς τὸν Μισαγύρτην
του νὰ φανῇ ἐπὶ τέλους εὐπρόσωπος.

Αἱ περικαλυπτέαι τοῦ Πανταζῆ εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ
Μισαγύρτου τοῦ ἀφορμαὶ λόγων εἶναι — Α'. Ἡ τοῦ Ῥυσίου
εἴτε ἀντιφωνίαν, εἴτε διαφωνίαν, εἴτε συμφωνίαν, εἴτε παρα-
φωνίαν εἴπη τις πρὸς ὅσα λέγω. — Β'. Ὁ τοῦ Ζώη, εἴτε τρό-
πος, εἴτε κλοπὴ, εἴτε διαστροφή πρέπει νὰ ὀνομασθῇ, ὡς
εἴτε διανείζεται, εἴτε κλέπτει, εἴτε διαστρέφει ὅσα φέρει εἴτε
πρὸς ὑποστήριξιν, εἴτε ἀνατροπὴν τῶν λόγων του ἀπὸ (τὸ
refugium peccatorum) τὴν μεταγενεστέραν ἔκδοσιν τοῦ
Μαιτζνέρου. — Γ'. καὶ τελευταῖον, τίνι τρόπῳ μιμεῖται εἴτε
τοῦ μυλωνᾶ, εἴτε ἄλλου τινὸς τὴν τέχνην νὰ ὑβρίζει ἐμὲ,
ἀδιαφορῶν εἴτε ἀντιφάσκει, εἴτε παρὰφωγεῖ. π. χ. Ὅπου ἐγὼ

λέγω, Ναί, ἐκεῖνος ἀντιλέγει, Ὁχι, καὶ πάλιν Ναί· ὅταν ἐγὼ, Ὁχι, ἐκεῖνος, Ναί, καὶ πάλιν, Ὁχι, καὶ πάλιν Ναί, καὶ Ὁχι, καὶ Ναί. Ταῦτα ἂν ἐδύνατο ν' ἀποκρύψῃ, τότε καὶ τῶν ἄλλων τὰ στόματα ἤθελε φιμώσει, καὶ τὸ ἰδικόν μου ἤθελε κλείσειν ἐρμητικῶς. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἐφωράθη, θέλω προσπαθήσειν (ἐγὼ πάλιν) νὰ περικαλύψω, ὅσα δυνηθῶ, διὰ νὰ ἀρθῇ πᾶσα λόγων ἀφορμὴ ἐκ τοῦ μέσου. Διὰ τὰς ὕβρεις λοιπὸν τοῦ Κ. ΠΡ. θέλω σιωπήσειν, ὡς ὑπεσχέθην (ἀνωτ. σελ. 5 στίχ. 10)· τὰς δὲ κλοπὰς ἢ διαστροφάς του καίτοι ἐξεληλεγμένας, θέλω παραβλέψειν εἰ δυνατόν· μόνην δὲ τὴν ἔντονον καὶ στρεψιάδειον τῶν ἰδεῶν του συνάφειαν θέλω φέρειν εἰς μέσον, διὰ νὰ καταπαύσω τῶν λόγων τὰς ἀφορμὰς, καὶ ν' ἀποδείξω ἂν ἦναι δίκαιον νὰ ὀνομάζεται ὁ Κ. Πανταζῆς, λεξιθήρας μᾶλλον, ἢ μέγας καὶ τετρακαλαμαράτος λογιώτατος. Ἄς ἔλθω λοιπὸν εἰς τὰ πράγματα κατὰ σελίδα, ἐπισυνάπτων ἐνιαχοῦ καὶ τι ἰδιόμελον κάθισμα, διὰ νὰ διακόπτονται αἱ τῶν λόγων ἀφορμαί.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ὅσα ἐγὼ λέγω (σελ. 3. στίχ. 16—26), καὶ τῶν ὅσα ὁ Κ. ΠΡ. κατὰ τινὰ τρόπον ἀντιφερόμενος, χωρὶς νὰ ἐννοῇ τί γράφει, λέγει (σελ. 16 στίχ. 1—20), σιωπῶ· παρακαλῶν δὲ πρὸς ταῦτα τὸν ἀναγνώστην ἀφοῦ παρατηρήσῃ τὸ ἐμὸν κατὰ δύναμιν, καὶ τὴν πρὸς τὸν συντάκτην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταχυδρόμου ἐπιστολήν μου, καὶ παραβάλλῃ ὅσα ὁ Κ. ΠΡ. λέγει εἰς τὴν ἀπάντησίν του (σελ. 51 στίχ. 17 μέχρι σελ. 60), μεταβαίνω εἰς τὰ ἀντίφωνα.

Ἀντίφ. Α. Ἐγὼ λέγω (σελ. 4 στίχ. 16)· « Ἡ λέξις ἰδρυσάμενοι δὲν εἶναι ποσῶς εἰς τὸ χωρίον κατάλληλος, καὶ αἰτιολογῶ τὴν γνώμην μου διὰ τοῦ ἐξῆς· ὅτι ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ ἐγκαθιδρύσεως βωμοῦ, ἢ ναοῦ, ἢ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, ἀλλὰ περὶ ἀποδιδομένου σέβας καὶ ἀφοσιώσεως (καὶ

τιμῆς) εἰς τὴν θεὰν ταύτην, ἐξ οὗ προέκυψε καὶ ἡ ἐπωνυμία τῆς πόλεως· καὶ, ἂν ὁ ῥήτωρ ἔγραφεν ἰδρυσάμενοι, ἤθελεν εἶσθαι ἐκτὸς τοῦ ἀκυρολέκτου, καὶ ἑαυτοῦ ἀνισχυρότερος. »

Ὁ δὲ Κ. Ῥύσιος, ἐνῶ λέγει (σελ. 22 στίχ. 7—24) ὅτι ἡ λέξις ἰδρυσάμενοι εἶναι κατάλληλος εἰς τὴν περίστασιν, καὶ διὰ τὴν βραχυλογίαν παραπέμπει (α) εἰς τὸ προοίμιον τοῦ λόγου τοῦ Λυκούργου, καὶ ὅτι ὁ ῥήτωρ ὁμιλεῖ πλαγίως καὶ ὄχι ἀπευθείας, καὶ ὅτι ἐγὼ φαίνομαι πολὺ ἀτυχέστερος εἰς τὴν ἀπόδειξιν· ἐπιλανθάνεται (β) δὲ καὶ ὅσα λέγει (σελ. 21 στίχ. 17—35 κφξ.), δι' ὧν ἀποφαίνεται τὸ ἐναντίον, δηλ. ὅτι ἡ λέξις ἰδρυσάμενοι δὲν εἶναι κατάλληλος· διότι, καίτοι ὁ Κοραῆς λέγει, « τῆς γὰρ μετοχῆς (ἰδρυσάμενοι) προστιθεμένης, ἀκριβῶς ἔξει τὰ τῆς συντάξεως », ὁ Κ. Ζώης διατείνεται ὅτι δὲν πρέπει τοῦτο νὰ τὸ ἐκλάβωμεν ὡς σχῆμα ἐπανορθώσεως· διότι « κά-νεῖς (λέγει) τῶν ἐξηγητῶν δὲν μεταχειρίζεται εἰς τὰς σημειώσεις του τοιαῦτα ῥητορικὰ σχήματα », ὡς ἔαν τάχα ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις τοῦ Κοραῆ τῆς γὰρ μετοχῆς κτλ. νὰ ᾔηται ῥητορικὸν σχῆμα, ἢ νὰ μὴν ἔλεγεν ὁ Κοραῆς διὰ τὴν γνώμην του, « Ἴσως γραπτέον. » ἀλλ' ἔστω καὶ τοῦτο τὸ ῥάπισμα διὰ νὰ παύσουν αἱ τῶν λόγων ἀφορμαί· διὰ τοῦτο καὶ μετὰ τοῦτο φέρει εἰς μέσον ὁ Κ. Π. ἴδιον τῆς κεφα-

(α) Περίεργος εἶναι ἡ περὶ τῶν ἐπωνύμων Ἡρώων σημείωσίς του, ὄχι διότι κατὰ τὴν συνθήειάν του τὴν ἔκλεψεν ἀπὸ τὸν Μαίτζνερν σελ. 75, ἀλλὰ διότι ἀποσιωπήσας τοῦ Μαίτζν. τὴν εἰς τὰ προλεγ. τοῦ Βολφ. παραπομπὴν, ἔσπευσε νὰ τὴν κρύψῃ καὶ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς εἰς τὸν Πausanias παραπομπῆς, τοῦ μὲν I, διὰ τοῦ Ἀττικ. τοῦ δὲ 5, διὰ τοῦ, κ ε φ. V. — (β) Ὡς πότνια λήθη τῶν... ὡς εἴ σοφή! βλ. Μισαγ. σελ. 22 σημ. 2.

λῆς του ἀξίωμα, τὸ « ὅλοι ἔχοντες διάφορους γνώμας περί τινος τάττουν ἐπὶ κεφαλῆς τὴν κυριωτέραν », καὶ διὰ τοῦτο πορίζεται τὸ ἐξῆς συμπέρασμα· « Ὅθεν κατὰ τοῦ Κοραῆ τὴν γνώμην τοῦτο σωστὰ τὸ λεγόμενον ἄτοπον, ὡς μὴ παρεισάγον εἰς τὸ κείμενον τίποτε (δηλ. τὴν, ἰδρυσάμενοι, ὡς μὴ κατάλληλον) εἶναι καὶ προτιμότερον ». Πρὸς ταῦτα ἂς ἀναγνώσῃ ὁ βουλούμενος τὸν ἐν τῇ 17 σελίδι στίχ. 28 ὡραιότατον τοῦ Κ. Π. συλλογισμόν· ἐγὼ δὲ διὰ νὰ μὴ δώσω λόγων ἀφορμὰς, ἐνῶ ἔχω νὰ τὸν παραπέμψω εἰς παχέα καὶ ἰσχνὰ ἀφλεγμάτων καὶ φλεγματικῶν συγγράμματα, θέλω ἀντιτάξαι μόνον δύο τινά· τὸ νομικὸν ἀξίωμα « Lex posterior derogat priori » καὶ τὸ φιλοσοφικὸν ἀπόφθεγμα, « Αἰ δεύτεραι σκέψεις σοφώτεραι τῶν πρώτων »· διότι μὴ θέλων νὰ κάμω διόλου παλυμαθείας ἐπίδειξιν, καὶ διότι τοῦ Κ. ΠΡ. ἡ ἀντίφασις κεκράζεται, περιορίζομαι μόνον νὰ κάμω ὀλίγας τινὰς ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐρωτήσεις, καὶ ταύτας ὅσον δυνατὸν κλωπηδῖς, διὰ τὰς τῶν λόγων ἀφορμὰς, καὶ ἰδοῦ.— Ἡ λέξις, Κ. Ρύσις, τοῦ προοιμίου ἰδρυμένοι, πότερον σημαίνει, Τιμῶ, ἢ Ἀνεγείρω; εἰ μὲν, Τιμῶ, τὸ καταφύγιόν σου ὁ Κ. Μαίτζνερος (σελ. 73 στίχ. 29—30) λέγει σωστὰ σωστότατα περὶ τούτου τοῦ χωρίου Τάδε· « ἰδρύσασθαι, ἱδρυσις, ἱδρυμα de statuis et templis positis usurpant. » Ἐὰν ὅμως δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῇς, ὡς λέγεις (αὐτόθ. στίχ. 25) « πῶς τάχα εἶναι δυνατὸν ν' ἀποχωρίσῃ τις ἀπ' ἀλλήλων τὰς δύο ἀχωρίστους ιδέας, τὴν ἀνεγερσιν δηληνότι τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν ναῶν ἀπὸ τὴν τιμὴν καὶ λατρείαν » σ' ἐρωτῶ· ἀπὸ τὰς δύο ταύτας ιδέας, δηλονότι τὴν τῆς ἀνεγέρσεως καὶ τὴν τῆς τιμῆς, ποτέρα εἶναι ἡ κυριωτέρα; ἡ τῆς ἀνεγέρ-

εως, ἢ ἡ τῆς τιμῆς; βέβαια ἡ τῆς τιμῆς· διότι κατὰ συνέπειαν τῆς τιμῆς γίνεται καὶ ἡ ἀνέγερσις, ὡς καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ἀσυνεσίας, ἡ συγγραφή τοῦ Μισαγύρτου. Κατὰ τὸ ἀνωτέρω λοιπὸν ἀξιώμά σου καὶ κατὰ τὴν γνώμην σου, κάλλιον ἦτο νὰ τεθῇ τὸ τιμῶντες, ὡς κυριώτερον, παρὰ ὁ ἰδρυσάμενοι, ὡς δευτερεῦον. Καὶ διὰ νὰ μὴ σ' εἴπω καὶ τοῦτο· πότερον, οἱ πατέρες τῶν Ἀθηναίων, μυθωδέστερον εἶπεῖν, διότι ἐτίμων τὴν Ἀθηνᾶν, προσηγόρευον τὴν πόλιν Ἀθήνας ὁμώνυμον αὐτῇ, ἢ διότι τῇ ἀνείγειρον ἄγαλμα; ὡς καὶ σὺ, διότι μισεῖς τοὺς ἀγύρτας προσηγόρευσας τὴν φυλλάδα σου Μισαγύρτην, ἢ διότι τὴν συνέταξας; σὲ παραπέμπω εἰς τὸν Κ. Μαίτζνερον (σελ. 120 στίχ. 40) ὅπου κρύβδην καὶ κλωπηδὶς καὶ «ποδοῖν κλοπὰν ἀράμενος» ν' ἀνχγνώσης τὴν εἰς τὸν 198 παράγραφον τοῦ κατὰ Μειδίου λόγου τοῦ Δημοσθένους παραπομπήν, καὶ νὰ ἴδῃς ὅτι διὰ τρεῖς μόνον θεύτητας (Δία, Ἀπόλλωνα καὶ Ἀθηνᾶν) κυριολεκτεῖται ἡ λέξις Τιμῶ (α). οἷον, «εἰσὶ καὶ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις μάλιστα οὗτοι (i. e. Jupiter, Apollo, Minerva) τιμώμενοι· ὁ μὲν πατὴρ, ἡ δὲ ἐπώνυμος κτλ.». Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, θὰ εὐαρεστηθῇτε, Κύριε Συντάκτα τοῦ Μισαγύρτου, νὰ διατονίσητε τὰ ἐν τῇ 15 σελίδι (στίχ. 4) στιχηρά Σας, καὶ νὰ μελωδήσητε ἐπωδικώτερον, τὸ Ἰουβενάλειόν Σας, «stulta est clementia, κτλ.» ἔωσοῦ ἐγὼ μεταβῶ εἰς ἕτερον ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Β'. Ἐγὼ λέγω (σελ. 4 στίχ. 41) ὅτι κατὰ τινὰς (β)

(α) Μὴ λησμονήσης δὲ τώρα Κ. Ζ. ἂν ὁ ῥήτωρ ἤθελεν εἶσθαι ἀκυρολέκτης καὶ ἀνίσχυρος γράφων ἰδρυσάμενοι καὶ ὄχι τιμῶντες. (β) Διδασκάλους μὲν ἀγνώστους, ἀνορθωτὰς δὲ αὐτῶν γνωστοτάτους· βλ. ἀνωτ. σελ. 12 στίχ. 19.

ἡ ἀπόλυτος αἰτιατικὴ εἶναι χρήσιμος ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης.

Ὁ Κ, ZAP. πρῶτον μὲν συμφωνῶν μ' ἐμὲ εἰς τοῦτο (σελ. 23 σημ. 5), καὶ ὑπερσυμφωνῶν διὰ τῆς ἀποφάνσεώς του, «Μᾶλλον δὲ ψευδестаῆτος καὶ ἀνυπάρκτου (α)», ἔπειτα ἐκ παλινωδίας λέγει (σελ. 24 στίχ. 16) ὅτι ἐγὼ δ' ἀπαδέχομαι τὴν αἰτιατικὴν ἀπόλυτον εἰς τοιαύτην χρῆσιν, καὶ ὅτι τὸ ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης ἀναφαίνεται ἄτοπον (σελ. 25 στίχ. 8). φέρων δὲ παραδείγματα (πάλιν) ἀπὸ τὸν Μαίτζνερον (σελ. 232), ἀποσκιρτᾷ ἀπὸ τὸ παλαιόν του σύστημα (άνωτ. σελ. 13 στίχ. 12), προσίθεται εἰς τὸ νεώτερον καὶ μεταφράζει (σελ. 25—26) ἀπὸ τὰς γραμματικὰς τοῦ Ματθίου μεγάλ. καὶ μικρ. ὁλοκλήρους παράγραφους· ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα οὐδὲν οὐδαμῶθεν ἐξάγεται κατ' ἐμοῦ τῶν ὅσα λέγει ὁ Κ. Πανταζῆς, ἐπόμενον εἶναι νὰ εἴπω ὅτι ἀντιπράττων εἰς ὅσα κομπάζει εἰς τὴν 18 σελίδα (στίχ. 14) καὶ προσποιεῖται ὅτι δὲν θέλει, ὀφείλει ν' ἀναγνώσῃ ὅσα ὁ ἴδιος λέγει εἰς τὴν 28 σελίδα (στίχ. 13—18)· ἐγὼ δὲ μεταρρύθμων κατὰ τι μίαν του γνώμην (σελ. 29 στίχ. 1) τὸν πληροφορῶ ὅτι, γραμματικοὶ κανόνες καὶ παραδείγματα συλλεγόμενα μὲ κακὴν ἀρχὴν καὶ σκοπὸν ἐπιδειξέως, ἐπειδὴ δὲν λέγονται ὅπου καὶ ὡς πρέπει, στρέφονται μὲ κάκιστον τέλος κατὰ τοῦ κανονολόγου.

Ἀντίφ. Γ'. Ἐγὼ λέγω (σελ. 4 στίχ. 33) ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἔζη ὁ Λυκοῦργος ἦτο θεοσεβέστατος (6) καὶ ἐπομένως ἦτον ἀδύνατον νὰ εἰρωνεύηται τὰ πρὸς τὴν Ἀθη-

(α) Πρὸς ταῦτα ἃς παραβάλλῃ ὁ ἀναγνώστης ὅσα εἶπον ἄνωτέρω, σελ. 12 στίχ. 19 κφξ. καὶ ἃς παρατηρήσῃ ἂν ἐμάντευσσιν. (6) — Ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὸν λόγον του πολλαχῶς καὶ ἀπὸ τὴν βιογραφίαν του, ἃτινα βλέπε.

νᾶν μ' αἰτιατικὰς ἀπολύτους, χρησίμους κατὰ τινὰς ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης· καὶ ὅτι πολλοὶ μὴ παραδεχόμενοι οὐδεμίαν τῆς περιόδου διόρθωσιν, τὴν θεωροῦν ὡς αἰτιατικὴν ἀπόλυτον.

Ὁ Κ. Π. ἐναντιοῦται μὲν (σελ. 24 σημ. 4) λέγων, ὅτι ὁ Λυκοῦργος εἶναι ἀσεβέστατος ὡς ἐθνικὸς (ὡς εἰπὼν ὅτι ἡ χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς ἐπὶ εἰρωνείας καὶ ψευδοῦς ὕλης εἶναι εἰταῦθα χρήσιμος), ἐνθυμούμενος δὲ τὸ καταφύγιόν του (τὸν Μαίτζνερον), λησμονεῖ ὅσα εἶπεν ὑπὲρ τοῦ ἰδρυσάμενοι τῆς ἐν Βόννῃ διορθώσεως, φορτόνεται τὰ ξένα, ἀντιφάσκει εἰς τὰ δεδογμένα, ἀποδεικνύει ἀπὸ τὸν Μαίτζνερον ὅτι εἶναι καὶ εἰς τὸ πείσμα τοῦ Κοραῆ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος συνήθης εἰς τοὺς ἀρχαίους· καὶ διὰ τὰ ὑποστηρίξῃ τὰ νενοσφισμένα ὡς ἰδιά του, φέρει διὰ τὰ τοῦ Μαιτζνέρου μαρτυρίαν αὐτὸν τὸν Μαίτζνερον· καὶ διαστρέφων τὴν ἐννοίαν καταβοᾷ (σελ. 23. στίχ. 16.) ἀναιδέστατα, «Ἴδου τί λέγει ὁ Μαίτςνερος» — Τί λέγει, Κ. Πανταζῆ, ὁ Μαίτζνερος; — *Mihi quidem neque ejiciendum quidquam neque extrinsecus assumendum esse Videtur.* — ἀκούεις, Πανταζῆ; — *mihi . . . videtur*, δηλ. μοὶ φαίνεται = δοκῶμαι = ὑποθέτω = νομίζω = οἶμαι = ὑπολαμβάνω = ὑφορῶμαι = δοκεῖμαι = εἰκάζω (α). Σὺ δὲ πῶς μεταφράζεις τὸ *mihi . . . videtur*; — «Δὲν πρέπει». Καὶ εἰς ποίου φλεγματικοῦ ἰσχνόπαχυ λεξικὸν ἀπήντησας, Πανταζῆ, τοιαύτην σημασίαν; *mihi videtur* = πρέπει! Παρατήρησε τώρα (ὡς δι' ἄλλους λέγεις σελ. 14. στίχ. 20) τίνι τρόπῳ ὁ μὲν

(α) Ὅσαι λέξεις λείπουν, εὐρίσκονται εἰς κανὲν τετράδιον τοῦ Κυρ Ζῶη.

Μαίτζνερος « συστελλόμενος μήπως φανῇ ὡς ἀκαίρως » ἐπιδεικνύμενος ἀναφέρει τὸ πρᾶγμα μὲ τὴν ἐξῆς πε-
 « ρίεργον μετριοφροσύνην καὶ βραχύτη-
 τα » *mihi . . . videtur (quamquam) virorum doc-*
torum, quos offendit accusativus absolute positus,
conjecturas atque molimina in annotatione critica
ad h. l. exhibui (Μαίτζνερ. σελ. 129), σὺ δὲ μὲ τὸ
 Δέν πρέπει Σου, τί πράττεις; — Παριστάνεις τὸν μετρι-
 όφρονα Μαίτζνερον δογματίζοντα, εἰς τὸ πείσμα τοσούτων
 εὐπαιδευτῶν ἀνδρῶν (*virorum doctorum*). Ἀνάγνωθι λοι-
 πόν, Κύριε Ρύσις, διὰ τὴν βραχυλογίαν, ὅσα εἶπον ἀνωτέρω
 (σελ. 12. στίχ. 2—19), καὶ συλλογίσθητι ἂν ἐφαρμόζων-
 ται· διότι ζητῶ « καὶ εἰς ταῦτα λόγον (σελ. 46).
 διότι μόλις, νομίζω, εἰς ἀκολουθούς τινῶν τελωνείων Ἰου-
 δαίους τοὺς κλέπτοντας καὶ ὑβρίζοντας, συγχωροῦνται τοι-
 αῦται ἀναιδέσταται κλοπαὶ, ὅχι ὁμῶς καὶ εἰς τοιοῦτον μα-
 θητεύοντα ἐν Μονάχῳ, καὶ παρουσιαζόμενον Μισαγύρτην. —
 Ἀλλὰ σκοπεύων νὰ διαλάβω περὶ τῆς περιόδου ταύτης
 ἐφεξῆς, μεταβαίνω εἰς ἄλλο ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Δ'. Ἐγὼ λέγω (σελ. 3. στίχ. 27) « Δέν συμ-
 φωνοῦμεν μὲ τὴν εἰκασίαν τοῦ Κοραῆ προτείναντος τὴν με-
 ταβολὴν τῆς αἰτιατικῆς Ἀθηνᾶν, εἰς δοτικὴν Ἀθηνᾶ· διό-
 τι θέλομεν οὕτως ἀναγκασθῇ νὰ μεταβάλωμεν καὶ τὴν με-
 τοχὴν Εἰληχυῖαν εἰς δοτικὴν εἰληχυία, κτλ.

Ὁ Κ. Πανταζῆς ἀντιλέγει (σελ. 17. στίχ. 4) εἰς τὸ
 πείσμα τῶν εἰρημένων, μετ' ἀπειλῆς· « Ἄν ἡ διόρθωσις τοῦ
 Κοραῆ ᾖ ἀναγκαία ἢ ὅχι, βλέπομεν ἀκολουθῶς. »
 Πάλιν εἰς τὴν 18 σελίδα (στίχ. 1—2) μετριάζων παρενθέτει
 « ἂν παραδεχθῶμεν καὶ τοῦ Κοραῆ τὴν διόρθωσιν ». Εἵτα
 (σελ. 20. στίχ. 1) ἀκράτητος ἐπάγει καὶ εἰς τὸ πείσμα

τοῦ Μαιτζνέρου. « Εἰς ταῦτα (τὰ εἶτε εἰρημένα,
 » εἶτε νενοσφισμένα) δυνάμεθα τώρα νὰ ἐπισυνά-
 » ψωμεν καὶ τὸ « τῇ Ἀθηνᾶ ὡς τὴν χώραν εἰληχυία, ὁμώ-
 » νυμον αὐτῇ κτλ. χωρὶς ποσῶς νὰ φοβηθῶμεν μήπως φανῇ
 » κτλ ». Ἐπειτα τέλος παρακατιῶν (σελ. 21. στίχ. 17) εἰς
 τὸ πεῖσμα πάλιν ὄχι μόνον τοῦ Μαιτζνέρου, ἀλλὰ καὶ τοῦ
 Σεβασμίου Δούκα λέγει. « Οὕτω λοιπὸν καὶ « τῇ Ἀθηνᾶ
 » ὡς τὴν χώραν εἰληχυία ὁμώνυμον αὐτῇ τὴν πατρί-
 » δα προσηγύρευον Ἀθήνας. Ὅθεν ἀπεδείχθη, νομίζω, ἱκα-
 » νῶς, ὅτι ὅσα ἐπιχειρήματα φέρει ὁ Κ. Χ. πρὸς ἀναίρε-
 » σιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κοραῆ διορθώσεως δὲν ἔχουν
 » καμμίαν βαρύτητα ». Ἐνταῦθα, Κύριε Ἀμφιτονικέ, εἶ-
 τε Ναιοχίδη Πανταζῆ, ἀνάγνωθι τὸ εἰς τὴν 2. σημείωσίν
 σου (σελ. 23) ἐπιφώνημα τοῦ Μ. Βασιλείου, καὶ τὸ εἰς
 τὴν 1. σημ. (σελ. 25) τοῦ Λουκιανοῦ· διότι ἐγὼ θέλω ἀντι-
 φωνήσαι τὸ Αἰσώπειον ἐκεῖνο (α) » ὦ οἶα κεφαλή! μετὰ δὲ
 ταῦτα θέλω μεταβῆν εἰς ἄλλο ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Ε. Ἐγὼ λέγω (σελ. 3. στίχ. 31) « γενομένης
 τοιαύτης διασκευῆς (ἂν δηλ. τὰς αἰτιατικὰς τὴν Ἀθηνᾶν
 καὶ Εἰληχυίαν μεταβάλωμεν εἰς δοτικὴν), ἡ ἀναφορικὴ
 ἀντωνυμία Αὐτῇ, ἀποβαίνει ὄχι μόνον περιττὴ, ἀλ-
 λὰ καὶ σολοικοφανής· καὶ ὅτι ἐὰν ἡ διὰ μακροσκελές
 τι τῆς περιόδου, ἡ διὰ παρεμπιπτούσας ἄλλας προτάσεις ἀναγ-
 κασθῇ τις νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοῦ προηγηθέντος ὀνόματος (β), ἡ
 τῆς προτάσεως τὴν σειρὰν, ἐπαναλαμβάνεται (ἀντὶ τῆς δια-
 κοπείσης λέξεως) ἡ ἀντωνυμία (Αὐτός), καὶ μάλιστα κυ-
 ρίως ἡ δεικτικὴ Οὗτος (διότι ἡ Αὐτός εἶναι ὄχι σόλοι-

(α) Μῦθ. 11. παρὰ Κορ.—(β) Παράβ. Λυκούρ. §. XXII. ἐκ. Κορ.

κος, ἀλλὰ σολοικοφανής, δηλ. ὀλίγον χρήσιμος.) (α)

Ὁ Κ. Ζ. ἀντιλέγει (σελ. 18) « Ἡ ἀντωνυμία αὐτῇ (ἀν-
δηλονότι παραδεχθῶμεν καὶ τοῦ Κοραῆ τὴν διόρθωσιν) ὅχι
μόνον δὲν εἶνε περιττὴ διόλου, ἀλλ' εἶνε
καὶ ἀναγκαία διὰ τὸν ῥήτορα. Σολοικοφα-
νής δὲ θὰ ᾔτον ἐνταῦθα (β) εἰς πᾶσαν περὶ-
σσειν — ἡγουν ὅποιαν μεταβολὴν καὶ ἀν κάμῃ τις εἰς
τὰ ἄλλα — ἡ παρὰ τοῦ Κ. Χ. προβαλλομένη ταύτῃ ὡς
κυρίως δῆθεν ἀπαιτούμενη. — Καίτοι δὲ ἐξελέγχεται ὁ Κ.
Π. ἀντιφατικὸς δι' ὅσα ὁ ἴδιος λέγει ἀκολουθῶς (σελ. 23.
στίχ. 10 κ φ ξ) καὶ παραδέχεται καὶ ὑποστηρίζει, ἐπειδὴ
ὁμῶς σοφίζεται « τὸν κρείττω λόγον ἡττω ποιῶν », ἀναγκαῖον
νομίζω νὰ τῷ δείξω ὅτι τὰ ῥητορικὰ προγυμνάσματα καὶ
αἱ ἐπίτομοι λογικαὶ βλάπτουν τὸν ὅστις δὲν θέλει νὰ μάθῃ
νὰ τὰ μεταχειρίζεται ἐπὶ καλοῦ· ἄλλως, ὅπου καὶ ἀν εὐ-
ρίσκεται, ἔχει χρεῖαν τῶν ὅσα ἀνωτέρω (σελ. 13 στίχ. 19)
εἶπον. Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἡ ὑπόθεσις διαιρεῖται, θέλω κ' ἐγὼ
διαίρειν εἰς ἀναλόγους παραγράφους ὅσα μέλλω νὰ δια-
λάβω. Καὶ πρῶτον περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς γνώμης τοῦ
Κοραῆ, ἐξ ἧς προκύπτει ἡ ἀντωνυμία αὐτῇ περιττή.

Παραδέχεσαι, Κ. Πανταζῇ, τὴν διόρθωσιν τοῦ Κοραῆ, ἢ
ὅχι; εἰ μὲν τὴν παραδέχεσαι, πρῶτον ἀντιπράττεις εἰς
τὸν Κοραῆν, ὅστις δὲν τὴν ὑποστηρίζει (σελ. 51. στίχ. 17.
τῆς ιδίας ἐκδ.), διότι λέγει· « ἴσως γραπτέον » ἀλλὰ τὴν

(α) Ἀναγκάζομαι νὰ κάμω τὴν βραχεῖαν ταύτην ἀνάπτυξιν μόνον διὰ
τὸν Κ. Ρύσιον, διότι ἀφοῦ ἐξέλαβε τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν κεφαλὴν του, συνέ-
γραψε χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὰς λέξεις, Σολοικοφανής, Κυρίως Μά-
λιστα. Ἐπειτα παραπονεῖται διὰ τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς νομικοὺς ὅτι λαμ-
βάνουν λόγων ἀφορμὰς. — (β) Νὰ καὶ σοφίσματα.

ἀνασκευάζει, διότι λέγει, « ἡ ὡς φέρει κτλ. τῆς γὰρ μετοχῆς (ἰ δ ρ υ σ ά μ ε ν ο ι) προστιθεμένης ἀκριβῶς ἔξει τὰ τῆς συντάξεως· δεύτερον ἀντιπράττεις εἰς τὸν Μαίτζνερον· διότι λέγει neque ejiciendum quidquam, neque extrinsecus assumendum κτλ. ἀντιβαίνεις δὲ καὶ εἰς ὅσα παρὰ τοῦ ἰδίου σὺ μεθερμηνεύεις· τρίτον ἀντιπράττεις εἰς τὴν ἐν Βόννῃ ἔκδοσιν, καὶ ἐπομένως εἰς σὲ αὐτὸν, ἀντιφάσκων εἰς ὅσα ὑπὲρ τοῦ ἰ δ ρ υ σ ά μ ε ν ο ι ἔγραψας. Ἐὰν ὁμως δὲν δέχεσαι τὴν διόρθωσιν τοῦ Κοραῆ, ὡς ὅσα ἐναντία ἔχεις ὑπεστηριγμένα μαρτυροῦν, τίς ἡ τοιαύτη σου κανονομανία διὰ νὰ παρέχῃς δὰ καὶ λόγων ἀφορμάς; Πλὴν διὰ τὴν κατὰπαυσιν αὐτῶν παραδοτέον τὰ εἰρημένα ἀντιφατικὰ τῇ λήθῃ, καὶ ἐπὶ τὸ Κομπογιαννιτικώτερον, ὡς λέγεις (σελ. 52) μιμητέον τὸν εἰς τὴν 17 σελίδα (στίχ. 27) συλλογισμὸν σου, καὶ παραδεκτέον τοῦ Κοραῆ ἐκόντος ἀέκοντος τὴν γνώμην. Ἐὰν Κ. Ζώη, δεχθῶμεν τὴν τροπὴν τοῦ Κοραῆ, εἰς τί χρησιμεύει τότε ἡ ἀντωνυμία αὐτῆς; δι' ἔμφασιν λέγεις καὶ ῥητορικοὺς λόγους. — Αὐτὴ δὲ ἡ δι' ἔμφασιν ἐπιφερομένη ἀντωνυμία ὁμοιοπρωτεῖ μὲ τὸ πρὸς ὃ ἐμφαντικῶς ἀναφέρεται, ἢ ὄχι; — Ὅμοιοπρωτεῖ — Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα ὃν κατ' ὀνομαστικὴν μεταβληθῇ εἰς γενικὴν, μεταβάλλεται καὶ ἡ δι' ἔμφασιν καὶ ῥητορικοὺς λόγους ἀντωνυμία Αὐτὸς εἰς γενικὴν; — Μεταβάλλεται εἰς γενικὴν. — Ἐὰν εἰς δοτικὴν — Εἰς δοτικὴν. — Ἐὰν εἰς αἰτιατικὴν, κλητικὴν; — Εἰς αἰτιατικὴν, κλητικὴν. — Ἐὰν δὲ ἡ ἀναφορικὴ τύχη ἀπαίτησις (συντακτικὴ) ἐτέρας λέξεως, μένει ἀμετάβλητος, καί τοι τὸ πρὸς ὃ ἀναφέρεται ἀλλοιοῦται; — Μένει. — Εἰς ἰσχύει καὶ εἰδῶς, ἢ πλείονες καὶ μὴ εἰδότες; — Εἰς καὶ εἰδῶς. — Εἰδὲ ὁ μὲν εἰς οὗτος οὐκ οἶδεν, οἱ δὲ πλείονες οἶδασιν; — Δῆλον ὅτι οἱ πλείονες. — Ἐγνώριζεν ὁ Μαίτζνε-

ρος τὰς γραμματικάς τοῦ Ματθία; — Ἐγνώριζεν. — Ἐγνώριζε τὸ τοῦ Βερναρδίου συντακτικόν; — Ἐγνώριζεν. — Εἶχε τὴν ἐκδοσιν τοῦ Κοραΐ; — Τὴν εἶχε. — Εἶδε τὴν τροπὴν; — Τὴν εἶδε. — Τὴν παρεδέχθη; — Ὁχι. — Ἀφῆκε τὴν αἰτιατικὴν Ἀθηνᾶν ἀμετάβλητον; — Τὴν ἀφῆκε. — Μεταβάλλεται ἡ δὲ ἔμφασις καὶ ῥητορικοὺς λόγους ἐπιφερομένη ἀντωνυμία, ὅπως μεταβληθῇ καὶ τὸ πρὸς ὃ ἐμφαντικῶς ἀναφέρεται ὄνομα; — Ἐξ ἀνάγκης. — Ἡ ὑπὸ τοῦ Μαιτζνέρου διατήρησις τῆς αἰτιατικῆς θεωρεῖται ὡς μὴ παραδοχὴ τῆς εἰς δοτικὴν μεταβολῆς τοῦ Κοραΐ; — Θεωρεῖται. — Ἐπρεπε νὰ μεταβληθῇ εἰς αἰτιατικὴν καὶ ἡ ἀντωνυμία; — Ἐπρεπεν. — Εἶναι ἄρα ἐμφαντικὴ, ἢ ὄχι; — Ἐμφαντικὴ. — Διὰ τί ἄρα ἀφέθη δοτικὴ; Ἐνταῦθα σ' ἀφίνω, Στρεψιάδες, « ἡνίκ' ἂν σὺ νικᾷς » γάφων τὸν Μισαγύρτην, νὰ ἐπάσης μόνος σου τὸ Ἀριστοφάνειον (α). Ἐγὼ δὲ λέγω δεύτερον περὶ τῆς σολοικοφانوῦς ἀντωνυμίας.

Ἐνταῦθα ὁ Κ. Πανταζῆς καὶ τοι γνωρίζει ὅτι ἔχει ἄδικον, διότι ἐγὼ λέγω σολοικοφανῇ τὴν ἀναφορικὴν καὶ ὄχι σόλοικον, πλὴν αὐτὸς Μακκαβαῖς αὐτόχρημα ὑποκρίνεται, ὅτι δὲν ἐννοεῖ τί γράφω. Καὶ διὰ νὰ μὴ φωραθῇ ἡ προσποίησίς του, ἀποσιωπᾷ ὅσα ἐγὼ φέρω παραδείγματα, ἐξίσταται ὡς μὴ ἐννοῶν αὐτὸς (α) τοῦλάχιστον, διὰ τί φέρω παραδείγματα ἀπὸ τὸν Κικέρωνα· ἔπειτα διὰ νὰ κρυφθῇ κατὰ τὴν παροιμίαν ὀπισθεν τοῦ δακτύλου του, ἀναφέρει ἓν μόνον ἀπὸ τὰ παραδείγματά μου, χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ παράδειγμα, οἷον, « τὴν δίκην, ἣν κα-

(α) Νεφ. στίχ. 1205. — (α) Ἡ μόνη ἀναντίρρητος καθ' ὅλον τὸν Μισαγύρτην ἀλήθεια.

ταδεδιητήκει, Ταύτην ἀποδεδιητημένην ἀποφέρειν », καὶ τοὶ περεμπίπτουσι μόνον αἱ δύο λέξεις « ἦν καταδεδιητήκει », ἀποδεικνύει τρανώτατα ὅτι ἡ δεικτικὴ οὗτος εἶναι εὐχρηστοτέρα. Δὲν ἀναφέρω δὲ τὰ λοιπὰ παραδείγματα φοβούμενος τὴν πολυλογίαν τὴν τοῦ ψεύδους ἱέρειαν· μόνον δὲ διὰ τὴν διδάξω τὸν Κ. Π. ὅτι διὰ τὴν γινώσκειν τις ἀκριβῶς τὴν ἑλληνικὴν ὀφείλει τὴν φιλολογίᾳ προσεκτικώτερον τὴν λατινικὴν, καὶ ἀνάπαλιν, θέλω ἀναφέρει τοῦ Κικέρωνος τὸ παράδειγμα ὁλόκληρον, διὰ τὴν ἰδὲν ὁ Κ. Π. ὅτι ἡ δεικτικὴ hic δὲς ἐπαναλαμβάνεται ἀντὶ τοῦ προηγηθέντος ὀνόματος. οἶον·

Quamquam quis hoc credat, Cn. Pompejum, juris publici, moris majorum, rei denique publicae peritissimum, cum senatus ei commiserit, ut videret, « Ne quid respublica detrimenti caperet » (quo uno versiculo satis armati semper consules fuerunt, etiam nullis armis datis) HVNC exercitu, HVNC delectu dato, judicium expectaturum fuisse in ejus consiliis vindicandis, qui vel judicia ipsa tolleret? Ὁμοιον δὲ μὲ τοῦτο εἶναι καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλ. Ἰακώβου (Καθολικ. Ἐπιστολ. κεφ. Α'. 25)· οἶον, « Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, ΟΥΤΟΣ οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, ΟΥΤΟΣ μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. »

Ἐνόησας τώρα, Κ. Π. τί γυρεύει ἐδῶ ὁ Κικέρων; Διὰ τὴν σὲ πείσῃ (εἰ πείσει) ὅτι εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εἶναι τῆς μὲν δεικτικῆς Οὗτος ἡ χρῆσις συνηθεστέρα, τῆς δὲ Αὐτός σπανιωτέρα (σολοικοφανής). Δὲν ἐννοεῖς τὸν Κικέρωνα; λακτίζεις τὰ παραδείγματα τῆς Γραφῆς; πείσθητι τοῦλάχιστον ἀπὸ τὴν ἐξῆς περίοδον τῆς πρὸς τινὰ ὁμῶνυμόν σου 1017 ἐπιστολῆς τοῦ σεβασμίου Ν. Δούκα. « Πῶς γὰρ οὐκ

ἡμελλον, τοιούτους νέους, οὓς διὰ χρόνου πολλοῦ καὶ πόνου λιπαροῦς πρὸς ὠφέλειαν καταρτίσας κοινὴν ἐξεπαίδευσα, **ΤΟΥΤΟΥΣ** μηκέθ' ὁρῶν τοῦτο πράττοντας; Ἐὰν τῶρα παραδέχεται τὸν Δούκαν, σημείωσαι ὅτι ἂν ἐσκέπτεσο ὠριμώτερον, δὲν ἤθελές ποτε τολμήσει ν' ἀναφέρῃς (σελ. 19) ἐκ τῆς γραμματικῆς τοῦ Μαθθία κανόνας, οἵτινες ἐπικυροῦντες ὅσα ἐγὼ εἶπον, στρέφονται κατὰ τῆς κεφαλῆς σου· καὶ ὅμως ὀλίγον σοῦ κοστίζει εἴτε κατὰ πετρῶν κρούεις τὴν κεφαλὴν, εἴτε πρὸς κέντρα λακτίζεις. Καί τοι δὲ ὠφείλον νὰ κάμω κ' ἐνταῦθα ὀλίγας τινὰς παρατηρήσεις διὰ νὰ σοὶ δείξω ποίαν ἔχουν τὰ παραδείγματά σου συνάφειαν πρὸς ἄλληλα, ἀναβάλλω ὅμως τὸ τοιοῦτον ἄλλοτε (άνωτ. σελ. 8. στίχ. 1—5), καὶ περιορίζομαι νὰ ὑποκινήσω τοῦ ἀναγνώστου τὴν προσοχὴν νὰ παρατηρήσῃ μόνον τὸν τρόπον σου· καὶ ἰδού. — Ἀφοῦ ὁ γεννάδας καὶ εἰς τὸ πείσμα τοῦ Μαιτζνέρου φέρῃ ἀπὸ τὴν γραμματικὴν τοῦ Μαθθία παραδείγματα (σελ. 18—20), καὶ ἀφοῦ ὁ ἴδιος καταντήσῃ νὰ πιστεύσῃ ὅτι δύναται νὰ γραφῇ ἐπίσης: « αὐτῇ καὶ ταύτῃ », παρχιτεῖ τὸν Μαθθίαν ὥς μὴ κατάλληλον εἰς τὸν σκοπὸν του, φέρει δὲ εἰς μέσον τὸν Κ. Βερνάρδον (Bernhardyus). Ἀφοῦ δὲ διὰ τοῦ γραμματικοῦ τούτου ἀντιπράξῃ κατὰ τινὰ τρόπον εἰς τὸν Κ. Μαθθίαν, καὶ ἀποδείξῃ (σελ. 21) τοῦ θηρευομένου κανόνος τοῦ ἀρχαίου (μόνον) εἰς τοὺς ποιητὰς ἀνεξαιρέτως, ἀνάπτυξιν δὲ εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν πεζοὺς, καὶ ἰδίως εἰς τὸν Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα, ὅστις ὅμως (λέγει) δὲν εἶναι ἐνταῦθα τόσον ἀκριβής, καὶ ἀφοῦ φέρῃ παραδείγματα, λέγει. « Εἰς δὲ τοὺς μεταγενεστέρους (τοὺς μετὰ τὸν Ξενοφῶντα δηλ. συγγραφεῖς, οἷον Δημοσθένην, Δίσχλην, καὶ λοιποὺς μέχρι τῆς σήμερον), δὲν ἀπαντᾶται

ἡ τοιαύτη χρῆσις οὔτε κανονικὴ οὔτε σκόπιμος ». Με-
τὰ δὲ ταῦτα ἐπισυνάπτει καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ εἰς τὸ
πεῖσμα τοῦ Μαιτζνέρου.

Πρὸς ταῦτα τὰ σκιρτήματα τοῦ Κ. Ζ. δὲν κάμνω οὐδε-
μίαν ἄλλην παρατήρησιν, εἰμὴ ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους, ἂν με-
ταφράζῃ πιστῶς, καὶ ὅχι ὡς τὸ mihi videtur (άνωτ.
σελ. 33.) Πρέπει, παρατηρῶ δὲ ὅτι καὶ κατὰ
τοὺς λόγους τοῦ Βερναρδύου δὲν εἶναι, ὡς διατείνεται ὁ Κ.
Π., ἐπίσης ἀδιάφορος ἡ χρῆσις τῆς Αὐτὸς καὶ Οὗτος,
ἀλλ' εὐχρηστοτέρα ἡ Οὗτος, καὶ σολοικοφανὴς ἡ Αὐτός·
διότι κατὰ τὴν μεταγλώττισιν τοῦ Κ. Ζ. (ἂν ᾖ πιστὴ)
αἱ φράσεις τοῦ Βερναρδύου « Ὅστις (ὁ Ξενοφῶν) δὲν εἶναι
ἐνταῦθα τόσον ἀκριβής » καὶ, « εἰς δὲ τοὺς μεταγενεστέρους
δὲν ἀπαντᾶται ἡ τοιαύτη χρῆσις οὔτε κανονικὴ, οὔτε
σκόπιμος », ὑποδεικνύουσαι τὸν κανόνα τοῦ Κ. Βερναρδύου
ταλαντευόμενον, ὑποχρεόνουν ἕκαστον νὰ προστεθῇ εἰς τὴν
ιδέαν τοῦ Μαθθία καὶ νὰ πταίῃ μὲ τοὺς ποιητάς, μὲ τὸν
Ξενοφῶντα, μὲ τὸν Δημοσθένην καὶ τοὺς μεταγενεστέρους.
Νομίζω δὲ ὅτι καὶ ὁ Κ. Π. θέλει συμφωνήσῃ μ' ἐμέ· διότι
ὀρθὸν εἶναι ὅ,τι παρὰ τοῖς ἐνδοξοτέροις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέ-
γεται, καὶ διότι κατὰ τὴν ὁμολογίαν του (σελ. 56. στίχ.
7) « Οἱ Γερμανοὶ φιλόλογοι ἐπαινοῦν καὶ θαυμάζουν τὰ εἰς
» τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν τῶν νεωτέρων μελετήματα καὶ ἐπι-
» στολάς, καὶ ἀγωνιζόμενοι νὰ τὰ μιμηθοῦν, ὡς συμβάλ-
» λοντα εἰς τὴν κατάληψιν τῶν συγγραφέων τὰ μέγιστα, δὲν
» δύνανται νὰ τὸ κατορθώσουν ἀκόμη καθὼς οἱ Ἕλληνες ».
Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἐξάγεται ὅχι μόνον ὅτι ἡ χρῆσις
τῆς Οὗτος καὶ Αὐτός ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν εἶναι ἐπί-
σης ἀδιάφορος, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ τῆς Αὐτός εἶναι σπανιωτέ-

ρα· καὶ ὅτι ὁ Κ. Π. προθέμενος νὰ προσβάλῃ, ἀνεπισθητικῶς αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ καταβάλλεται.

Ἀντιφ. 5'. Εἰπὼ λέγω (σελ. 5. στίχ. 21) ὅτι τὸ, πατ έ-
ρες λέγεται καὶ μόνον καὶ συνωδευμένον μὲ τὴν προσω-
πικὴν ἀντωνυμίαν. Ὁ δὲ Κ. Ζ. μυλωνίζων κ' ἐνταῦθα
κ' ἐπιδεικνύμενος καταναλίσκει τρεῖς ὁλοκλήρους σελίδας·
διατεινόμενος δὲ (σελ. 27. στίχ. 7. μέχρι σελ. 30. στίχ.
7.) ὅτι ἦτο περιττὸν νὰ διαλάβω περὶ τῆς φράσεως ταύτης
ὡς γνωστῆς, καὶ διότι πανταχοῦ ἀπαντῶνται παραδείγμα-
τα καὶ τῶν δύο εἰδῶν, ἀξιοῖ ὅτι ἔπρεπε νὰ εἴπω πότε
παραλείπεται ἡ ἀντωνυμία καὶ πότε ὄχι, ὡς ἐὰν ἐνταῦ-
θα ἐπρόκειτο ἡ ἔρευνα τοιοῦτου ἀντικειμένου, ἢ ἡ σύνταξις
γραμματικῆς. Ἐν τούτοις ὁ Κ. Πανταζῆς χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ
τὸ σκοπούμενον, μᾶς ἀρράδιάζει ἐνταῦθα εἴτε ἅπο, εἴτε
κατὰ σκοποῦ, ὁμοῦ πάντα χρήματα, ὡς λέγει ὁ ἴδιος.

Ἀντίφ. Ζ'. Εἰπὼ λέγω (σελ. 5. στίχ. 1)· « ὑποθέτομεν λοι-
πὸν ἢ ὅτι λείπει ἡ μετοχὴ τιμῶντες παραλειφθεῖσα ἀπὸ
ἀντιγραφέα, ἢ ὅτι ἡ ἀντωνυμία ἡ μῶν εἶναι παρεφθαρμένη
ἀπὸ τὸ τιμῶντες Ἀνίσως ὁμως (στίχ. 34) . . .
θελήσῃ τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἡ μῶν δὲν εἶναι διεφθαρμένον,
εἰμποροῦμεν νὰ τῷ εἴπωμεν ὅτι, ἀντὶ νὰ παραγεμίσωμεν τὴν
περίοδον μὲ τὴν ἐπιμηκεστάτην καὶ ἀκατάλληλον λέξιν
ἰδρυσάμενοι, εἰμποροῦμεν νὰ παρeisάξωμεν μετὰ τὸ
ἡ μῶν, τὴν τιμῶντες ». Ἐπιθανολόγησα δὲ ὅτι λείπει ἡ
μετοχὴ τιμῶντες ἀπὸ τὴν ἐπιφερομένην ἑναρθρον μετοχὴν
Οἱ Τιμῶντες.

Ὁ Κ. Ρ. ἀντιτείνει καὶ λέγει (σελ. 17) ὅτι δὲν εἶναι
διαφθορά, καὶ ὅτι δὲν πρέπει (mihi videtur) νὰ
προστεθῇ οὔτε ἡ τιμῶντες, οὔτε ἄλλη τις λέξις. « Ἐπο-
μένως λέγει (σελ. 27 στίχ. 1) ὅτι διὰ ταύτην τὴν ἐπα-

νάληψιν (τῆς ἐνάρθρου μετοχῆς Οἱ Τιμῶντες) ἐδύνατό τις εὐλογώτερον νὰ εἰπῇ σωστὰ τοῦναντίον».

Εἴτε σωστὰ εἴτε ἄσωστα εἶναι, θέλει δειχθῇ ἐφεξῆς· τώρα δὲ ἅς ἴδωμεν τὸ τελευταῖον ἀντίφωνον.

Ἀντίφ. Η'. Ἐγὼ δὲ ὅσα πιθανολογῶ, φέρω παραδείγματα ἐκ τῶν συγγραφέων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, καθυποβάλλων τὰς σκέψεις μου εἰς τὴν ἀνάκρισιν τοῦ ἀναγνώστου.

Ὁ δὲ Κ. Ῥύσιος, φοβούμενος μὴ κάμῃ πολυμαθείας ἐπίδειξιν, φέρει παραδείγματα ἀπὸ γραμματικᾶς, ἀποσιωπᾶς, ἁστόχους τὰ ἰδικά μου, τὰ σαρκάζει ὡς μὴ ὄντα ἅπαντα ἐκ τῆς Ἀττικῆς Κωλιάδος, ἀλλ' ἔνια ἐκ τῶν Προφητῶν καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Καὶ ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα, ἀναγνώστα, εἶναι τοῦ Κ. Π. Λ. Ῥυσίου τὰ ἀντίφωνα καὶ πολύφωνα, ὅσον ἐδυνήθη νὰ ἐξάξω ἀπὸ τὴν συρράφην του· ἐγὼ δὲ μεταβαίνω εἰς τινὰς περὶ αὐτῶν παρατηρήσεις, ὡς ὑπεσχέθην. Καὶ πρῶτον εἰς τὸ περὶ τῶν παραδειγμάτων μου ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς· διότι εἶναι κατὰ τὸν Θεολόγον ὄχι μόνον εὐσεβεῖς, «ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι», ἀλλὰ καὶ τῷ βίῳ λυσιτελέστατον (βλ. Ν. Δούκα ἐπισολ. 874).

Δὲν ἀναφέρω Κ. Π. Α. Ρ. οὔτε περὶ τοῦ ὕψους τῶν θείων Γραφῶν, καὶ τῶν Πατέρων· διότι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὡμίλησαν καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοὶ, ὁ Λογγῖνος, ὁ Βλαῖρος, ὁ Ῥολλῖνος, ὁ Βατεύξιος, ὁ Λάαρπιος, ὁ Σατωβριὰν, καὶ μυριοὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι. Δὲν ὁμιλῶ οὔτε περὶ τῆς ἀληθείας τῶν θείων Γραφῶν, διότι ἅπασα ἡ ὑπ' οὐρανόν, καὶ μάλιστα οἱ ἀπανταχοῦ ὁμοεθνεῖς σου καὶ πιστεύομεν καὶ κηρύττομεν· μόνον δὲ διότι μυκτηρίζεις ὅτι ἔφερον παραδείγματα ἀπὸ τὰς Γραφάς, μόνον διὰ τοῦτο ὀφείλω νὰ σ' ἀπαντήσω, ὅτι καὶ Παρχούστιοι, καὶ Οὐγεῦῖνοι, καὶ Βί-

γεροι καὶ Ἑρμάννοι, καὶ Οὐτχινσῶνες, καὶ Βοουῦεροι καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι περικλεεῖς φιλόλογοι, ἄλλοεθνεῖς τε καὶ ἡμέτεροι, καὶ ὅταν συγγράφωσι καὶ ὅταν διδάσκωσιν, ἐνασχολοῦνται εἰς τοιαύτας ἀντιπαραθέσεις, θηρεύοντες οὕτω τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν ἐδραίωσιν τῶν λόγων των· καὶ μόνος σὺ, ὁ τίς; καὶ ὁ ποῖος; μόνος σὺ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ τῆς γῆς εὐρέθης νὰ ἐμπέξης τὰ παραδείγματα τῶν Γραφῶν, ὥς ποτε ἄλλοι τὴν ἐνάργειάν των! Ἀλλ' ἐλπίζομεν καὶ σὺ, ἐὰν μόνον ἐρευνήσης τὰς Γραφὰς φιλολογικώτερον καὶ ἀκριβέστερον, νὰ ὁμολογήσης τάχιον ἢ βράδιον ὅτι ποσῶς δὲν ἀπολείπονται τῆς Ἀττικῆς γλώσσης οὔτε αἱ Γραφαὶ οὔτε οἱ Πατέρες τῆς ἐκκλησίας, ὥς ποτε τάχιον ἢ βράδιον ὡμολόγησαν τὴν ἀλήθειαν τῆς Γραφῆς καὶ οἱ λυσσώδεις αὐτῆς διώκται καὶ οἱ πεισματώδεις τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρνηταί, ὁ Βολταῖρος ἐκεῖνος, ὁ Ρουσσὸς, ὁ Παίνης, ὁ Δ. Οὐμός, ὁ Λ. Στέρνης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ Θεῖσται καὶ Θεοσεβεῖς. Εἶδὲ καὶ ἀμφιβάλλεις, σὲ παραπέμπω εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀρνητὰς τοῦ χριστιανισμοῦ δευτέραν ἐρώτησιν τοῦ Α. Φουλλέρου λέγουσαν οὕτω (α). How is it that almost all your writers, at one time or other, bear testimony in favour of christianity? καὶ τὴν εἰς αὐτὴν παραδειγματικὴν ἀνάπτυξιν.—Ποῖοντῶν Δημοσθένους λόγων, Πανταζῆ, κρίνεις δεινότερον τῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀπολογίας (β) ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Ἀγρίππα; Ἄν τοῦ Δημοσθένους ἡ δύναμις ἐκριπίζουσα τὸν θυμὸν τῶν Θηβαίων (γ) νὰ λησμονήσωσι τῶν Φωκέων τὰ νεαρὰ δεινὰ, τοῦ Μα-

(α) Βλ. The publications of the American Tract Society. Vol. IX. Pag. 2. — (β) Πράξ. Ἀποσ. Κς'. — (γ) Πλούτρχ. ἐν βίῳ Δημοσθ. Κεφ. 18.

κεδόνος τὰς εὐεργεσίας, τὰς πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας των Ἀθηναίους διὰ τὴν τῶν πόλεων γειτνίασιν ἀναξαινομένας διαφορὰς καὶ νὰ κηρυχθῶσι τῶν ὁμόρων των σύμμαχοι, ἦτο, Ναὶ, ἦτο τὸ εἰς τὰς Ἑλληνικάς των ψυχὰς ἐμφωλεῦον τῆς φιλοτιμίας ζώπυρον μὴ στηλιτευθῶσι καὶ αὖθις τῶν Ἑλλήνων προδόται, ὅτε ἡ Μακεδονικῇ πρεσβείᾳ εἶχε ζητήσῃν ἀπ' αὐτοὺς τὴν κατὰ τῆς Ἀττικῆς δίοδον· εἰς τοῦ Παύλου ὁμῶς τὴν ἔφοδον καὶ δεινότητα μὴ δυνηθεῖς νὰ ἀνθέξῃ καὶ ὁ μὲ Ῥωμαϊκὴν δόξαν περιβεβλημένος καὶ μὲ τῶν ἀνθρώπων τὴν γοητευτικὴν θεραπείαν ἐπισκοτημένος Ἀγρίππας, ἀνεφώνησε παρόντων χιλιάρχων καὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ὄντων τῆς πόλεως. « Ἐν ὀλίγῳ μὲ πείθεις, χριστιανὸν γενέσθαι ». Πάλιν ὡς πρὸς τὸ ἰδίωμα τοῦ λόγου, καὶ ἂν ἐνδῶσῃ τις ὅτι εἰς μὲν τὴν Ἀγίαν Γραφὴν εὐρίσκονται Ἑβραϊσμοί, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἀρχαϊσμός, ποῖον Ἑβραϊσμὸν Κ. Π. ἀνεκάλυψας εἰς τὸ ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης παραδειγμά μου τοῦτο; « Ἄνδρες Ἰσραὴλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τοῦ Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἶδατε, ΤΟΥΤΟΝ — ἄκουε σαρκαστὰ τῶν Γραφῶν ὡς μὴ Πλατωνιζουσῶν, ἄκουε — ΤΟΥΤΟΝ τῇ ὠρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε (γ) ». Ποῖον Χαλδαϊσμὸν ἐξιχνίασας, Κ. Π. εἰς τὰ τῶν εὐαγγελιστῶν ταῦτα; « Οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ (δ) ». Καὶ πά-

(γ) Πράξ. Ἀποστ. Β'. 22—23. — (δ) Λουκ. Α'. 32.

λιν. « Καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ (α). Ἐννοῶ. Κ. Π. τὸν Ἑβραϊσμόν, ναί, διότι καταφαίνεται ἡ χρῆσις τῆς ΟΥΤΟΣ. Ἀλλ' ἐὰν σὺ νομίζων πολυμαθείας σύμβολον τὴν τῶν γραφῶν καταφρόνησιν, ἀποκαλεῖς μωροὺς τοὺς ὅσοι φέρουσιν ἐξ αὐτῶν παραδείγματα, σὺ μὲν καλὰ διδασκάλια ἀποδίδεις πρὸς τοὺς εὐεργέτας σου· ἐγὼ δὲ δὲν αἰσχύνομαι νὰ ἐκφωνήσω, ἀλλὰ μάλιστα καυχῶμαι ὅτι διὰ τὰς Γραφὰς εἶμαι μωρότατος (β), καὶ πάλιν ἐν αὐταῖς ὡς πρὸς σέ καὶ τοὺς ὁμοίους σοῦ φρονιμώτατος. Ταῦτα σ' ἀποκρίνομαι, Πανταζῆ, περὶ τῶν Γραφῶν· διότι αὗται τῆς μὲν ὑπερασπίσεώς μου δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἀνάγκην, διὰ δὲ τοὺς σοὺς παραλογισμοὺς μακροθυμοῦν περιμένουσai τὴν ἐπιτροπὴν σου. Ναί. Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθω δεύτερον εἰς τὸ περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς Τιμῶντες.

Ἐπειδὴ δὲ ὡς πρὸς τὸ μέρος τοῦτο θέλω ἀποταθῆ πρὸς τὸν τελευταῖον ἐκδότην τοῦ Λυκούργου Κ. Μαίτζνερον, δίκαιον νομίζω νὰ ἐπιθέσω, εἰ δυνατόν, τέλος εἰς τὰ ἀφορῶντα ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν Κ. Ῥύσιον, καὶ νὰ τῷ εἶπω ὅτι κακὸς ὑπομνηματιστὴς ἔγεινε (σελ. 16) τῶν ὅσα λέγει ὁ Κοραῆς εἰς τὰ προλεγόμενα τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους (σελ. 6'), καὶ ὅτι ὅσα ἀναφέρει περὶ τῆς παραφθορᾶς (σελ. 26), ὥφειλε ν' ἀναγνώσῃ ὁλόκληρον τὴν εἰρημένην τοῦ Κοραῆ σελίδα, διὰ νὰ μὴν εἶπω ὅτι καθ' ἣν ὑποθέτει διόρθωσιν (σελ. 17) ἔπρεπε νὰ συλλογισθῇ τὴν προσωδίαν καὶ τὴν τροπολογίαν τριῶν λέξεων, καὶ ὅτι, ἂν κατὰ τοὺς λόγους του (σελ. 27) ἡ ἑναρθρος μετοχὴ « Οἱ Τιμῶντες » ἐννοῇ σωστὰ πούναντίον, ἐπόμενον εἶναι, καὶ αἱ ἑναρθροὶ « Τὴν Θεὸν, Τὴν Ὁμώνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλίπωσι », »

(α) Ματθ. Γ'. 9. — (β) Κορινθ. Α'. Κεφ. Δ'. 10.

νὰ ἐγνοῶσι σωστότατα τοῦναντίαν. Ἀλλ' ἀφίνων ὡς πρὸς ταῦτα τὸν Ἀρχικουρέα μου (α) Κ. 'Ρύσιον νὰ σκεφθῇ ὠριμώτερον, μεταβαίνω εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν εἰκασίαν τοῦ Κ. Μαιτζνέρου ἀνδρὸς ἀξιαγάστου οἱ ὅσους ἀφειδῶς καταβάλλει πόνους ὑπὲρ τῆς φιλολογίας, ἀφοῦ πρῶτον τὸ ἀπὸ μέρους μου καὶ γὰρ ἀποδώσω πρὸς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην μου, καὶ τῷ εἶπω ὅτι ὅσα στοιχεῖα γράφει περὶ τῶν συγγραφέων καὶ τῆς διασαφήσεως τῶν σκοτεινῶν μερῶν αὐτῶν, τοσαῦτα εὐγνωμοσύνης μνημεῖα ἐγχαράσσει εἰς τὰς καρδίας συμπάντων τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες πατρώαν ἔχοντες τὴν πρὸς τοὺς εὐεργέτας των εὐγνωμοσύνην δὲν παύουν νὰ ἐκθειάζουν τοὺς πνευματικούς τῶν τοιούτων ἀνδρῶν πόνους. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ὅτι τὸ εἰρημένον τοῦ Λυκούργου χωρίον εἶναι διεφθαρμένον, ὅλοι σχεδὸν οἱ πρὸ τοῦ Κ. Μαιτζνέρου ἐκδύονται ὑπόπτεισαν, καὶ διὰ τοῦτο ἕκαστος ἔσπευσεν ἐξ εἰκασίας νὰ τὸ θεραπεύσῃ, ὡς καταφαίνεται ἀπὸ τὴν εἰς τὸ μέρος τοῦτο κριτικὴν σημείωσιν (σελ. 13) καὶ τὰ ὑπομνήματα (σελ. 129) τοῦ Κ. Μαιτζνέρου. Μόνος δὲ ὁ Κ. Μαίτζνερος εἰκάζει τὸ χωρίον ἀδιάφθορον δι' ὅσους φέρει λόγους. Ἐγὼ δὲ χωρὶς ν' ἀναφέρω περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ ὧς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συμπτώσεως πέντε Ν, καίτοι ἡ τοιαύτη μετάθεσις ἀφίνει τέσσαρα Ν ἐπάλληλα, ὑποθέτω ὅτι λείπει ἡ Τιμῶντες, ὅχι μόνον (ὡς ἄλλοτε εἰς τὸ Δοκίμιόν μου σελ. 5. εἶπον) διότι ἐπιφέρεται ἀκολούθως ἐνάρθρως Οἱ Τιμῶντες, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ λέξις Τιμῶ κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ὡς ὁ Κ. Μαίτζν. ἀναφέρει (σελ. 129) ἐκ τοῦ Οὐλπιανοῦ

(α) Μισαγ. σελ. 46.

τρίτον δὲ χορηγεῖ ἐν μέρει τὸ ἐνδόσιμον νὰ ὑποθέσω ἐλλεί-
πουσαν τοιαύτην λέξιν, ὃ ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ἀναφερόμενος
(σελ. 28) τοῦ Εὐριπίδου 26 στίχος.

Παλλὰς δ' οὐδαμῶς τιμῆσεται.

Προσθέτων τελευταῖον ὅτι (ἂν δὲν ἀπατῶμαι) δὲν βλέπω
οὐδεμίαν συνάφειαν τῆς προτάσεως « Οἱ τιμῶντες τὴν θε-
ὸν τὴν ὁμώνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλείπω-
σι ». μὲ τὴν « Οἱ πατέρες ἡμῶν, τὴν Ἀθηνᾶν ὡς τὴν χώραν
» εἰληχυῖαν ὁμώνυμον αὐτῇ τὴν πατρίδα προσηγόρευον Ἀθή-
» νας », ὅπου θέλει γείνει κατάδηλος τοιαύτη ἄμεσος συ-
νάφεια καὶ σχέσις, ἐὰν προστεθῇ ἡ λέξις τιμῶντες· οἶον,
Οἱ Πατέρες ἡμῶν τιμῶντες τὴν Ἀθηνᾶν, ὁμώνυμον
αὐτῇ τὴν πατρίδα προσηγόρευον Ἀθήνας, Ἰν' οἱ τι-
μῶντες τὴν θεὸν, τὴν ὁμώνυμον αὐτῇ πόλιν μὴ
ἐγκαταλείπωσι· καὶ ὅτι ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ ὁμιλῶν ἐνθυμημα-
τικῶς, σπεύδει ν' ἀποδείξῃ τὸν Λεωκράτην, ὡς ἐκ τῆς φυ-
γῆς του, καταφρονητὴν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ μὴ τιμῶντα αὐτήν,
ἐπανέρχομαι εἰς τὸν Κ. Π. Α. Ῥύσιον καὶ τῷ λέγω τὰς ὀλί-
γας ταύτας λέξεις· ὅτι διὰ τὴν 2 σημείωσίν του εἰς τὴν 59
σελίδαν ὀφείλει λόγον καὶ εἰς ἐμέ τὸν ἀγύρτην του, καὶ εἰς τὴν
ἐξηπατημένην Ἑλλ. Κυβέρνησιν ἂν ἐξηπατήθη εἰς τὴν ἐκλο-
γὴν της, καὶ ὅτι ὥφειλε δι' ὅσα ἔγραψε νὰ ᾔηται φρονιμώτερος
χωρὶς νὰ τὰ νομίζῃ ὡς ἐφήμερα, καὶ ἂν ἡ ἀπόπειρά του δὲν
θεωρηθῇ ἱκάρειον πέταμα, ἔπρεπε νὰ γράψῃ ἂν εἶχε πιθα-
νωτέραν γνώμην νὰ ὑποδείξῃ· εἰδὲ μὴ, νὰ ἐξακολουθῇ ὡς
μαθητὴς τὴν σπουδὴν του, καὶ, ἂν θέλῃ, his uti mecum.

Ἐγράψα ἐν Αῤῥῆναις, κατὰ μῆνα Δεκέμβριον 1839.

Γ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020675

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ